

Газета заснована 1 вересня 1989 року

наш індекс 61671

Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

**Патріярха Київського і всієї Руси-України
Філарета**

*Преосвященним архипастирям,
боголюбивим пастирям, чесному чернецтву
та всім вірним Української Православної Церкви
Київського Патріярхату*

*Дорогі браття і сестри!
ХРИСТОС ВОСКРЕС!*

Серед усіх християнських свят особливою урочистістю відзначається святкування Пасхи Христової. Святкувати Пасху – це означає святкувати Воскресіння Христове. Воскресіння Христове – це перемога Господа нашого Ісуса Христа над смертю у людській природі. Бог створив людину безсмертною, але через гріх Адама смерть увійшла в людську природу, і тому ми всі помираємо. Ісус Христос силою Свого Божества переміг смерть у людській природі. І тому смерть вже не царює над родом людським. Апостол Павло виголошує: «Смерте! Де твоє жало? Пекло! Де твоя перемога? Жало смерті – гріх» (1 Кор. 15: 55 – 56). Той самий апостол, пояснюючи, хто переміг смерть, каже: «Дяка Богові, Який дав нам перемогу через Господа нашого Ісуса Христа» (1 Кор. 15: 57).

Отже, смерть переміг Ісус Христос як Бог, Який з'єднався з людською природою, через неї зазнав смерті й силою Божества переміг смерть, воскреснувши з мертвих. Чи справді Ісус Христос воскрес? Де докази Його Воскресіння? Доказом Воскресіння – жінки-мироносиці і святі апостоли. Вони бачили Ісуса Христа воскреслим. Спочатку вони не вірили, що бачать воскреслого їхнього Учителя в тілі, думаючи, що перед ними стоїть дух, а не Христос у воскреслому тілі. Потім вони переконались, що бачать справді воскреслого Христа. Воскреслий Христос з'являвся апостолам не один раз. І не тільки апостоли бачили воскреслим Ісуса Христа, але й понад п'ятсот братів, тобто послідовників Христа. Воскреслого Христа бачив і Його гонитель – Савл, який потім увірував у Нього і став великим апостолом Павлом. Свідком Воскресіння Христового була римська сторожа, яка бачила велике світло і порожній гріб. Не випадково вороги Христа – первосвященики і книжники – підкупили сторожу і просили її не говорити правду, і свідчити, ніби тіло Ісуса вкрали апостоли, коли вони, воїни, спали. Чи можливо, щоб римський воїн спав на сторожі? Ні! І самі первосвященики, і книжники просили, а не примушували апостолів не проповідувати про Воскресіння Христове.

Христос воістину воскрес! Тому і ми на вітання «Христос воскрес!» відповідаємо «Воістину воскрес!». Правду ми свідчимо чи неправду? Віра у Воскресіння Христове перемогла весь світ, який був затьмарений ідопоклонством. Мали язичники доказ воскресіння Христового, приймаючи християнство? Звичайно, мали! Який? Проповідь апостолів. Так, проповідь! Але вона супроводжувалась чудесами, які звершувались силою Того ж Воскреслого Христа і благодаттю Святого Духа. Недаремно Господь Ісус Христос, возносячись на небо, сказав: «Я з вами до кінця віку» (Мф. 28: 20). Християни мають беззаперечний доказ Воскресіння Христового.

Закінчення на стор. 2.

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

Патріярха Київського і всієї Руси-України Філарета

Закінчення. Початок на стор. 1

Однак блаженні ті, які не бачили Воскреслого Христа і не бачили чудес, проте увірували, бо так сказав Сам Господь: «Блаженні ті, що не бачили, але увірували» (Ін. 20: 29).

Воскресіння Христове стало запорукою вічного життя всього людства. У дні печалі і скорботи після

смерти наших близьких Воскресіння Христове вселяє в наші серця велику надію. Воно дає нам мужність і силу перемагати смуток і тугу. Воскресіння Христове з'єднує живих і померлих в єдину родину. Воскресіння Христове дарувало нам повну радість.

Воскресіння Христове спонукає нас боротися з гріхом. Воно кличе нас до моральної чистоти і до святости. Тисячі тисяч святих Божих людей надихалися Воскресінням Христовим на різноманітні подвиги, які прославили їхні імена вічною славою. **Воскресіння Христове вчить нас бачити в людині брата, образ і подобу Богу. Воскресіння Христове підносить нашу боротьбу з неправдою.** Воно надихає нас любити свою Батьківщину, свій народ і свою державу.

Воскресіння Христове відкрило новий сенс життя людини. Воно зробило земне життя осмисленим і цілеспрямованим. Попереду не смерть, не загибель, не знищення, а сприйняття іншого буття – «іншого, вічного життя початок».

Смерть втратила для християнина

свій жах і страх. Ось чому в ці святі дні Церква закликає нас до радості: «Світися, світися, новий Єрусалиме, радій нині і веселися, Сіоне...»; «Радістю обіймемо один одного...»; «Через Хрест прийшла радість усьому світові...»; «Смерти святкуємо умертвіння...».

Своїм Воскресінням Христос дає нам силу для боротьби з гріхом. Він воскрешає наші душі і надихає нас на самовіддане служіння своєму народу, своїй державі в ім'я любови до Бога і людини. Воскресіння Христове дає нам надію, що Христос Спаситель, Який подолав смерть, має владу і над нашими бідами, скорботами і труднощами. Він попускає кризи в людському суспільстві, війни між народами; Він і припиняє їх, але для цього треба повернутися до Бога всім серцем, усім своїм життям. Він хоче, щоб усі люди увірували в Нього, змінили свій неправедний спосіб життя і ввійшли у вічне життя для блаженства.

У ці радісні пасхальні дні сердечно вітаю вас, преосвященні архипастирі, боголюбиві пастирі, чесні ченці і чер-

ниці, улюблені браття і сестри, зі святом Воскресіння Христового. Вітаю з Пасхою Христовою Президента України Петра Порошенка, Верховну Раду, Український уряд, наших славних захисників – Збройні Сили України, які не шкодують свого життя з любови до своєї Батьківщини. Вітаю з найбільшим християнським святом весь український народ і всіх українців, які перебувають за межами України на всіх континентах, але люблять Україну і допомагають їй.

Нехай милосердний Господь, Який Своїм Воскресінням переміг гріх і смерть, дарує всім нам духовне оновлення, перемогу над зовнішніми і внутрішніми ворогами, видимими і невидимими, і нехай приведе всіх нас до миру і єдності, а в кінці життя – до вічного блаженства, заради чого Він помер і воскрес.

Воістину Христос воскрес!

Філарет,

Патріярх Київський
і всієї Руси-України
Пасха Христова,
2018 рік, м. Київ

Високопреподобні і преподобні отці! Дорогі брати і сестри!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Сьогодні радіє і торжествує видимий і невидимий світ, сьогодні голоси людей поєднуються з голосами святих Ангелів, які прославляють Воскреслого з мертвих Христа Спасителя світу. Своїм Воскресінням Христос відчинив нам шлях до вічного і блаженного життя. Він, як сонце правди, Своїм Божеством опромінює всесвіт, розливаючи промені Свого спасительного світла на всіх, що з вірою і любов'ю приходять до Нього.

Святий Григорій Богослов у своєму пасхальному слові говорить: «Пасха – це празників празник і торжество торжеств, яке настільки перевищує всі інші торжества, наскільки сонце перевищує зірки».

Нещодавно весь православний світ переживав події Страстної седмиці. Всі ми, православні християни, духовно відчували, яких принижень і страждань зазнав Христос в останні дні Свого земного життя. Його зрадив один з учнів, безвинно судили, бичували, опльовували, принижували і розіп'яли на Хресті. Здавалося, смерть, ненависть та злоба святкували свою перемогу. Деякі думали, що Спаситель не буде мати послідовників, бо Його вже немає на землі.

Але, як бачимо, Христос Своїм Воскресінням переміг ворога роду людського, зруйнував ворота пекельні – «смертю смерть подолав» і відкрив нам двері до Царства Небесного.

Своїм Воскресінням Христос засвідчив своє Божество і дав нам запоруку нашого майбутнього воскресіння.

Воскресіння Христове – це основа нашої віри, а Віра є найважливіша і доконечна в житті кожної людини.

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

Постійної Конференції Українських Православних Єпископів поза межами України

Боголюбивим пастирям, чесному чернецтву та всім вірним дітям Української Православної Церкви в діаспорі і в Україні

«Воскресіння день, просвітіть людю! Пасха Господня Пасха! Бо від смерти до життя, і від землі до Небес Христос Бог нас перевів, що пісню перемоги співаємо» (Канон Пасхи)

Саме через Воскресіння Христове утвердилася віра апостолів, яка відновила їх Духом Святим і дала їм силу і надхнення проповідувати Слово Боже і утверджувати Церкву Христову на землі.

Святі апостоли про Воскресіння Христове говорять як про подію не лише в земному житті Спасителя, але й у житті кожного з нас, хто приймає Пасхальне благовістя: «А коли живе у вас Дух Того, Хто воскресив Ісуса із мертвих, то Той, Хто підняв Христа із мертвих, оживить і смертельні тіла ваші через Свого Духа, що живе у вас» (Рим. 8: 11).

Своєю хресною смертю Христос звершив очищення гріхів усього роду людського. Воскресіння Спасителя дарувало кожному із нас вічне життя.

Але однієї лише віри у страждання і Воскресіння Ісуса Христа недостатньо. Необхідно, щоб наше земне життя у всіх його проявах було у тісному єднанні з Богом. Святий апостол Павло навчає нас: «Бо коли ми з'єдналися з Ним подобою смерти Його, то повинні бути з'єднані і подобою Воскресіння, знаючи те, що давній наш чоловік був розп'ятий з Ним, щоб знищене було тіло гріховне, щоб нам не бути вже ра-

бами гріха» (Рим. 6: 5-7).

Наше земне життя і наше ставлення до Бога і до ближнього повинні нести на собі печать нерозривного єднання з Господом Богом. Св. Іван Богослов засвідчує слова Христа: «Хто Мені служить, нехай Мене наслідую, і де Я, там і слуга Мій буде» (Ів. 12: 26).

Споглядаючи реальний стан речей у світі, ми бачимо духовно-моральний занепад людства. В світі панує ненависть і жорстокість, яка супроводжується вбивствами і війнами. Сучасна людина обирає матеріальні цінності, відкидаючи духовні. Тому не забуваймо про нашу молодь і дітей, закликаймо їх до рідної Церкви і до Бога. Бо вони є наше майбутнє. Нехай Воскреслий Христос допоможе всім нам перемогти гріх і стати на дорогу спасіння.

В цьому році ми будемо відзначати 100-літній Ювілей нашої УПЦ в Канаді і УПЦ США. Згадаймо у своїх молитвах всіх фундаторів, жертводавців і будівничих наших храмів і стараймося продовжувати їхню працю на користь Святої Церкви.

Дорогі браття і сестри!

Святий євангелист Іван Богослов пише, що першими словами Христа-Спасителя своїм учням після воскрес-

сіння з мертвих були «Мир Вам» (Ів.20: 19). І ми повинні прийняти їх сьогодні з особливим почуттям, бо саме миру і спокою потребує сучасний світ. «Коли ми згубимо мир, то будемо ворогами тим, котрі почули від Христа – Мир Вам» – каже Св. Іван Золотоустий.

Тому стараймося зберігати цей мир і своїми молитвами просити Воскреслого Христа, щоб Він запанував в Україні, в наших громадах, родинях, сім'ях і найголовніше – в душах кожного з нас.

У це величне свято Святої Пасхи Господньої ми молитовно просимо Воскреслого Христа Спасителя і Бога нашого, щоб Він Благословив наш український народ і подав йому єдність, мир, духовне і економічне зростання.

Нехай Воскреслий Христос зміцнить нашу віру, наповнить наші серця духовною радістю, примножить любов, щоб у всій повноті ми змогли насолодитися радістю світлих Пасхальних днів.

Благословення Воскреслого Христа нехай буде з усіма Вами!
Воістину Христос Воскрес!

З архипастирським благословенням,

†ЮРІЙ, Митрополит Української Православної Церкви Канади

†АНТОНІЙ, Митрополит Української Православної Церкви США і в Діаспорі

†ЄРЕМІЯ, Архієпископ Української Православної Єпархії Бразилії та Південної Америки

†ДАНИІЛ, Архієпископ Української Православної Церкви США та Західної Європи

†ІЛАРІОН, Єпископ Української Православної Церкви Канади

†АНДРІЙ, Єпископ Української Православної Церкви Канади

Президент України Петро Порошенко: Україна сьогодні як ніколи близька до появи Помісної Української Православної Церкви

Президент України Петро Порошенко заявляє, що Україна сьогодні як ніколи близька до появи власної Помісної Православної автокефальної Церкви. Таку заяву Президент зробив 17 квітня під час екстреної зустрічі з лідерами фракцій Парламенту.

«Я, як Президент, вирішив звернутися до Його Всесвятости Вселенського Патріярха, з проханням про надання Томосу про Українську Помісну Автокефальну Православну Церкву. Просив би вас, шановні колеги, щоб і Парламент підтримав це звернення і зробив це якнайшвидше. Якщо буде це рішення Парламенту, з вашого дозволу, я це рішення, звернення президента та церковних ієрархів передам Його Всесвятости Вселенському Патріярху, щоб його найближчим часом розглянули і ухвалили відповідне рішення», – сказав Президент.

Він також висловив сподівання, що це рішення буде ухвалене до 1030-ї річниці хрещення України-Руси (влітку 2018 року).

При цьому Президент наголосив, що єдина Українська Православна Помісна Церква не стане державною. «Відділення Церкви від держави продовжить існувати. Всі віряни мають і матимуть право вільно обирати собі як конкретний храм, так і церковну юрисдикцію. Також хочу наголосити: ті, хто захоче залишитися в тій церкві, яка збереже єдність з Російською Православною Церквою, також зберігають за собою гарантоване право власного вибору. У цьому питанні будь-який примус чи заборона є абсолютно неприпустимим. Це моя тверда позиція».

Президент також закликав український народ «підтримати ієрархів, підтримати Президента й Парламент і набути єдину Помісну

Українську Православну Церкву».

У вересні 2016 року Президент Петро Порошенко заявляв, що результати опитувань показують

зростання кількості православних українців, які хочуть «мати єдину помісну Автокефальну Українську Православну Церкву».

Президент України Петро Порошенко і Вселенський Патріярх Варфоломій I під час зустрічі в Константинополі/Стамбулі (Туреччина), 9 квітня 2018 року

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

*Вселенського Патріярха Варфоломія,
+ ВАРФОЛОМІЙ,*

З Волі Божої Архієпископ Константинополя – Нового Риму і Вселенський Патріярх

Всій повноті Церкви

Нехай благодать, мир і милосердя Воскреслого у Славі Христа буде з усіма вами

Преподобні Ієрархи та улюблені брати і сестри у Христі,

Святкування Христового Воскресіння, всерятівної Перемоги Життя над Смертю, є ядром віри, божественного поклоніння, етосу та культури боголюбивого православного народу у Христі. Життя православних віруючих, у всіх його проявах та вимірах, виховується і живиться вірою у Воскресіння, і становить щоденну Пасху. Пасхальні святкування – це не просто згадка про Воскресіння Господнє, а й участь в нашому власному оновленні та непорушне переконання в есхатологічній досконалості світу.

Перш за все в Євхаристійній Літургії, яка нерозривно пов'язана з «вибраним і святим днем» неділею, Православна Церква святкує цю екзистенційну участь у Воскресінні Христовому та передвіщає благодать Царства Божого. Вражає воскресла велич та піднесення Божественної Євхаристії, яка завжди відбувається в атмосфері торжества і зображує остаточне оновлення всіх створінь, звершення радості, повноти життя та майбутнього вияву любові і знань.

Ідеться про спокутне бачення теперішнього в світлі неминучого кінця і динамічно-

го шляху до Царства. Йдеться про нерозривний зв'язок і взаємодію теперішнього та есхатологічної природи нашого спасіння з світовим преображенням у Христі, що надає церковному життю унікального динамізму і служить вірним як стимул правдивого свідчення у світі. Православний вірний має особливий розум і сильний стимул боротьби з соціальними несправедливостями, тому що ми глибоко усвідомлюємо відмінність між кінцевим часом та кожною історичною подією. У православному розумінні Благодійна служба, яка допомагає нашим братам і сестрам, згідно з Господніми словами, «усе, що ви зробили одному з Моїх братів найменших – ви Мені зробили» (Мф. 25: 40), та відчутна любов до Доброго Самарянина, показана на ділі (див. Лк. 10: 30-37), а також відповідно до патристичного висловлювання: «Ставтеся до всіх потребуючих, як до ваших сусідів, і відчуйте, що вас покликано прийти їм на допомогу» (Ісидор Пелусійський), – становить продовження і вираз церковного євхаристійного етосу, одкровення, що любов є найважливішим досвідом життя у Христі, як в теперішньому, так і в Царстві Небесному.

Саме в цьому контексті ми повинні розуміти, що літургійне життя в Православній Церкві підсилює усвідомлення «спільного спасіння», дару «спільної свободи» та «спільного царства», а також очікування «спільного воскресіння». Переважає саме «ми», спільнота життя, співучасть і співіснування, а також освячена ідентифікація свободи у Христі через жертвенну та доксологічну любов. Таким є і вражаюче послання світлого образу Воскресіння під час Походу Христа в Ад. Господь слави зійшов у глибини землі і зруйнував ворота Аду, вийшовши у сяйві переможцем з гробниці, не сам і не маючи прапора перемоги, але разом з Адамом і Євою, піднімаючи їх із собою, тримаючи і підтримуючи їх. І в них уособлюється увесь людський рід і творіння, які також піднімаються та підтримуються.

Євангелія Воскресіння, це «спільне свято всіх», скасування сили смерті всемогутньою любов'ю, звучить сьогодні в суспільстві, наповненому соціальною несправедливістю та пригніченням людської особистості, в світі, який нагадує Голгофу біженців з безліччю невинних дітей. Воно оголошує з глибини, що перед Богом людське життя має абсолютну

цінність. Воно проголошує, що страждання та випробування, як Хрестом, так і Голгофою, не мають останнього слова. Розпинальники не зможуть тріюфувати над своїми стражденими жертвами. У Православній Церкві Хрест є центром благочестя; однак, це не остаточне його значення в церковному житті. Хрест, насамперед, є шляхом до Воскресіння, до повноти нашої віри. На цій засаді православні проголошують: «Бо через Хрест радість прийшла усьому світові». Характерно, що в Православній Церкві Служба Страстей не пригнічує; навпаки, вона поєднує Хрест та Воскресіння, оскільки страждання завжди підводять до Воскресіння, що є нашим «випуском від скорботи». Для православного мислення, тісне поєднання Хреста та Воскресіння несумісне з будь-якою формою езотеричного звернення до будь-якої фальшивої містики чи самодостатнього пієтизму, які зазвичай, як правило, байдужі до нещастя і невдач людини.

У наш час Хрест та Воскресіння кидає виклик самоцентризму і гордому самопоклонінню людини у світському і раціоналістичному світі – людини, переконаної в домінуючій силі на-

уки і прив'язаної до земного і тимчасового, без будь-якого прагнення вічності. Вони також борються з будь-якою спробою відштовхування Втілення Слова та Хреста в ім'я абсолютної неосяжності Бога та нерозривної відстані між небом і землею.

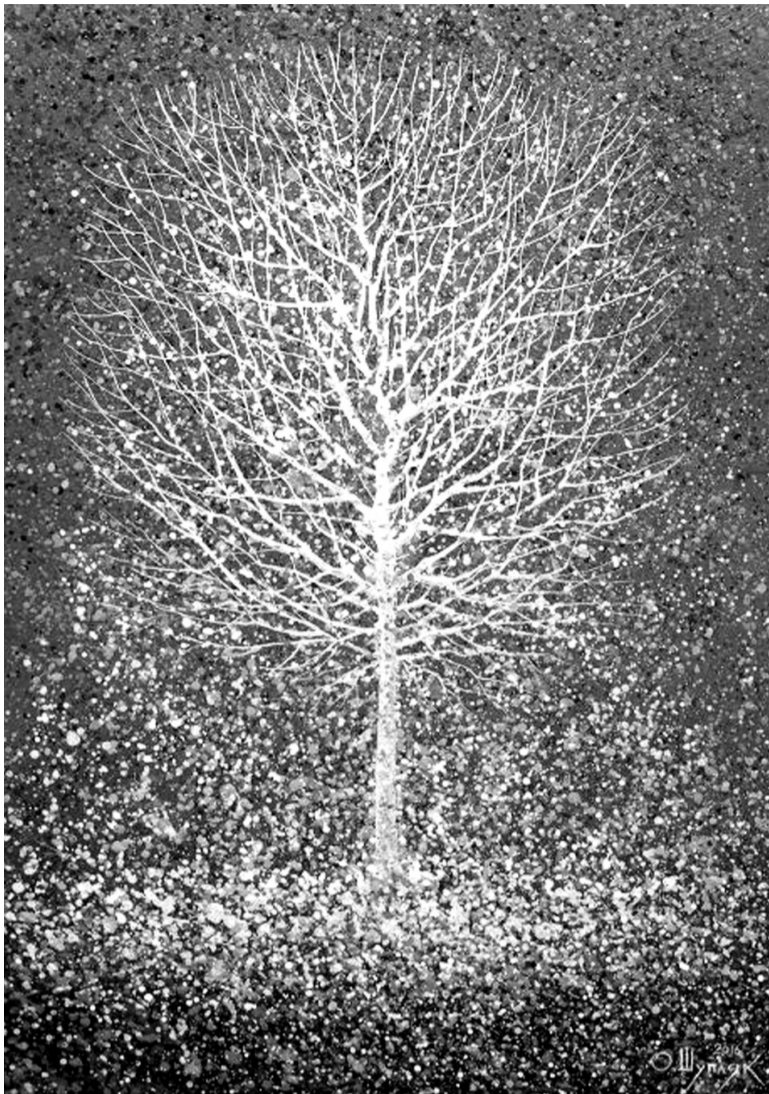
З усього цього, преподобні Ієрархи та улюблені брати і сестри у Христі, ми, православні вірні, наповнені досвідом Господнього Воскресіння, отримуємо світло від негасимого світла і дякуємо за все, роздумуючи про небеса і отримуємо від цього запевнення в есхатологічному виконанні Божественного промислу, відкрито проголошуючи: «Христос Воскрес!» Тому, молимося, щоб наш Господь, який страждав, був похований і воскрес, освілював наші думки, серця та ціле життя, керуючи нашими кроками до кожного доброго вчинку та зміцнюючи Своїх людей, щоб засвідчити Євангелію любові «до кінця землі» (Дії 1: 8) на славу Його імені, що є «над усіма іменами».

*Фанар,
Свята Пасха 2018 року
+ Варфоломій Константинопольський
Ваш палкий молитвеник до
Воскреслого Христа*

Сполохи думки

**Отець Василь ПИШНИЙ,
храм Святої Покрови, с. Рубанівське на Січеславщині**

таким високим ствердженням закріплює цей постулат єпископ Ігнатій Брянчанінов, підносячи його до рівня незаперечної Істини, Об'єктивної Реальності Буття.

Життя – вірогідність. Життя – сутність

Матеріалістичне розуміння життя не підіймається вище уявлення про вірогідність (можливість) його виникнення в процесі розвитку матерії, тоді як для релігійного світогляду життя є першою основною прісно суцєю категорією Буття, його сутністю.

Життя світу – Живий Абсолют

Релігійне світобачення говорить не просто про буття світу, але конкретно – про Життя Світу, іменуючи це Всюдиусце Життя – Живим Богом. Абсолютом (Творцем Життя).

Я у всьому. Розвиток

1. Свідомість Божа,

у сприйманні Цілого як свого і свого як Цілого, у взаємній відкритості абсолютного й відносного.

«... КОЕМУ ТИСЯЧИ ИМЕН». (Я. Э. Голосовкер «Логика мифа»)

1. Візьмемо, приміром, лічильні палички. Кожна з них – це вже та закінчена (оформлена, конкретна, реальна, достатня) даність, котру ми і називаємо лічильною паличкою. Із трьох таких паличок ми можемо побудувати інші системи, наприклад, літеру П, трикутник, римську цифру XI, хрест і т. п. І звичайно ж, і дві, й три лічильні палички окремо та в модифікаціях постають як певні й самостійні системи, хоча й побудовані на основі первинної (питоменної) єдиної (спільної) системи.

2. Так і все те, що становить Божий Світ у будь-якому уявлюваному об'ємі, вже є завершеною досконалою системою, що не потребує для свого буття доповнень чи виключень.

аспектів Неосяжної Єдиної Системи Живодайного Абсолюту.

3. Кожна одинична система досконала з того погляду, що вона містить в собі всю функціональну сутність Отця, і в цьому смислі є абсолютною. Але вона й відносна (дволикність, антинормичність), оскільки не є і не може бути безмежною Божественною Повнотою в нескінченній дискретності Його кінцевих систем. «Він є я, але я не є Він» – це характеристика як одиниці, так і будь-якого об'єму Всесвіту.

4. Немає місця (ділянки) у Вселенній, де не було б усієї космічної Повноти, і немає місця, де б космічна повнота виявилася обмеженою, останньою, довершеною.

Парадокс антиномії

Парадоксальність релігійного погляду обумовлена його антиномічністю. Інформаційно ізотропним і водночас дискретно відособленим бачить світ релігійно мисляча людина.

Вселенна. Всежиття. Вселюбов

«Навіки», Дніпро, Рубанівське, 2017

Продовження. Початок у ч. 1-2, 2018

Потенційно в матерії міститься можливість життя

Відтак (з погляду матеріалізму), матерії властива здатність стати (бути) життям, розумом, в ній нібито захована потенція свідомості, однак вона реалізується у випадку складного, рідкісного, навіть неповторного, самотнього комплексу умов, що склалися, як-от (приміром) на Землі.

2. Хоча, при всьому тому, в нескінченному потокові пульсації Вселенної можна припустити безкінечний ряд таких можливостей, коли матерія перетворюється у свою вищу (на думку матеріалістів) форму – життя і розум.

3. Продовжуючи цю думку, можна припустити, що вічна і безкінечна матерія є ніби носієм і хранителем вічного і безкінечного життя (або принаймні його вірогідності), цебто, що вічна матерія може стати вічним життям, оскільки в самому принципі вічності і безкінечності матерії захований

принцип вічності і безкінечності життя. Такий в загальних рисах має вигляд матеріалістична космогонія.

РОЗМИСЕЛ ДРУГИЙ

Бог є Життя, Вічне і Всюдиусце

1. На відміну від матеріалізму, релігійне світобачення всеціло перейняте вченням про Вічне Життя, про Життя як про Бога («Я є шлях, істина і життя» (Ін. 14: 6)), Бог є Життя, сотворює Життя; про розмаїття форм Життя (невидима, небесна) («Він сотворив, оживотворив усе...») воно немов би бачить (у досить спрощеному примітивному припущенні) життєву потенцію матеріального світу вже здійсненою, реалізованою («В Ньому немислиме що-небудь позбавлене життя»).

2. Життя у всьому, або, що означає те ж саме, Все є Життя – такий основоположний вердикт віри. «Властиво безкінечному оживляти не існує в те, що існує», –

Розум Божий, Думка Божа, Слово Боже, тобто Премудрість Божа диференціюється в безмежному малюнку взаємозв'язків. Віддалене образне уявлення про це можуть дати малюнки стародавніх звідарів, коли вони зображували небесні сузір'я у вигляді різноманітних істот.

2. Абсолютне вливається у відносне, а відносне впливає з Абсолютного. Людина вбирає в себе безкінечність, але й сама є віддана їй своєю особливою, неповторною безкінечністю. Саме в цьому й полягає її розвиток, так само й розвиток будь-якого іншого «малюнку» (візерунку образу) системи.

3. Людина не може змінитися (за змістом) і стати іншою системою (не формою). Смысл розвитку не в перетворенні (від простого до складного, від неживого до живого), не в примноженні особливостей, не в інволюції чи еволюції, цебто не в ускладненні чи в спрощенні даної системи, а в усвідомленні себе у Всеєдності,

3. Крапка (момент, одиниця) буття – це вже Система, котру називаємо Абсолютом, тобто Богом («Все в Ньому...»), а ще інакше – Тим, Хто не має Імени.

Творець і творіння

Буттєвість одиничної форми є сутністю одиничного буття Бога, тобто Тією Абсолютною Безкінечністю, котра ділиться на нескінченну безліч безкінечностей відносних, інвентарних. Єдине розлите повсюди, але його диференціації безмежно різноманітні. Оце й є Творець і творіння.

«Радійте! Бо віднині ви – досконалі».

1. Релігійне вчення ділить Єдине Буття на живе й неживе і тим самим скасовує питання про походження життя і розуму, як і саму еволюційну теорію поступового розвитку матерії.

2. Релігія стверджує: вся багатоманітність буття є проявленням одиничних

Всеспрямований (сферичний) розвиток. Жива безодня – життя в житті

Спрямованість розвитку (хоча саме поняття розвитку невласливе релігійному вченню), має не прямолінійний (поступовий довершувачий), а всебічний, сферичний характер. Світ не стає досконалішим з плином часу. З погляду матеріалізму поступовий розвиток в сенсі удосконалення не є якимось всеохопним, він має локальний характер, притаманний окремим фрагментам матеріального буття. Світ є сталий в безмежному багатоманітті своєї внутрішньої сутності, але він безперестанно оновлює (змінює) малюнок свого вигляду, відбувається постійна внутрішня сутнісна функціональна переорієнтація. Суть розвитку полягає в безперервному всепрямованому взаємозв'язку (взаємонасиченні) одиничного вияву вічності з Вічністю Незмірною – це і є Життя в Житті, («життя в Ньому...»).

Продовження в наступному числі.

Тадей КАРАБОВИЧ

Святий Дух

Ти приходиш до мене серед ночі
і будиш мене кволого
щоб я встав

Воскрес Христос
говориш
якби я цього не знав
і я з тліну підношуся
гріховного
нераз тобі невірний
щоб збулися твої настанови
про перетворення в діамант
слів моїх непокірних

Віра ВОВК

***

В розквітлому блаваті неба
Незримий левітує Голуб,
Лиш молитовним видимий очам.

Носій потуги понад блискавиці
Розпалює любов, що не згасає
І дієтує в надземних чудесах.

А часом серед тіней, серед тиші
Відвідує гріховну людську душу
І перетворює вугілля в діамант.

Ілюстрація з календаря «2018 рік в Україні», «Навіки», Дніпро - Рубанівське, 2017

ПРИТЧІ ТА КАЗКОВІ ІСТОРІЇ

Ентоні де МЕЛЛО

ГЛОСАРІЙ

Богослов'я – мистецтво розповідати історії про Божественне. Водночас це і мистецтво слухати такі розповіді.

Містицизм – мистецтво дегустувати і відчувати внутрішній зміст таких історій до того моменту, коли вони починають змінювати тебе.

Учитель.

Вона співає не тому, що має що сказати, а тому, що в неї є пісня.

Слова вченого потребують розуміння. Слова Учителя розуміти не потрібно. Їх треба слухати, як слухають вітер у деревах, і шум річки, і пісню птаха. Вони пробуджують у серці щось таке, чого не передати словами.

тило владу! Як вона подібна на птаха в небі й лілію у полі. Жодної турботи про завтра. Повна присутність у теперішньому. Святість!

ДЗВОНИ ХРАМУ

На якомусь острові збудували храм з тисячею дзвонів. Це були великі й маленькі дзвони, виготовлені найкращими майстрами світу. Коли дув вітер чи бушував шторм, усі вони разом відзвонювали симфонію, яка хвилювала людське серце.

Через декілька століть острів затонув у океані, а разом з ним – храм і дзвони. Але древня легенда оповідає, що дзвони і далі дзвонять, і їх почує кожен, хто слухатиме. Надхнений цією легендою, один молодий чоловік промандрував багато тисяч миль, маючи намір послухати ці дзвони. Цілими днями він просиджував на березі лицем до зниклого острова і напружено вслуховувався. Але чув лише шум моря. З усієї сили він намагався не звертати на нього уваги, проте марно: шум моря, здавалося, затоплював увесь світ.

Ось уже майже місяць він пробував досягнути своєї мети. Коли хололо його серце, він ішов слухати сільських браминів, які з побожністю говорили про таємничу легенду. І тоді серце запалювалося знову... лише для того, щоби знову охолонути після тижнів нових зусиль, що не приносили жодних результатів.

Врешті-решт він вирішив скласти зброю. Можливо, це не його призначення – почути дзвони. Можливо, легенда була вигадкою. І він востаннє пішов на берег попрощатися з морем, небом, вітром і кокосовими пальмами. Лігши на пісок, вперше вслухався у шум моря.

Через якийсь час чоловік так захопився його звуками, що ледве сам себе усвідомлював, – настільки глибокою була породжена звуком тиша.

І в глибині цієї тиші він почув! За дзвоном маленького дзвона звучав інший, а далі ще один, а далі ще... аж поки вся тисяча храмових дзвонів не залунала в єдиній гармонії, і його серце охопило радісне піднесення.

Ти хочеш почути дзвони храму? Прислухайся до шуму моря.

Ти хочеш на мить побачити Бога? Уважно придивись до всього створеного.

ПОДИВИТЬСЯ У ОЧІ

Командувач окупаційних військ висунув старості гірського села ультиматум: «Ми знаємо, що ви переховуєте зрадника. Якщо ви нам його не видасте, ми зробимо ваше життя нестерпним».

Село справді переховувало чоловіка, який був зовсім невинним. Але що міг зробити староста тепер, коли на карту було поставлено безпеку села? Довгі дні дискусій на сільських сходинах не дали жодних результатів. Тоді староста пішов до священика. Усю ніч вони разом вивчали Святе Письмо і врешті-решт знайшли рядки, які говорили: «Нехай краще загине одна людина, аніж ціла нація».

Утікача було видано, і крики катованого було потім чути на все село, аж поки його не стратили.

Минуло двадцять років. У село якось зайшов пророк і попрямував просто до старости:

– Як ти міг так учинити? Цього чоловіка сам Бог послав врятувати ваш край, а ти видав його на тортури і смерть.

– А що я міг зробити? – виправдовувався староста. – Ми зі священиком зробили все згідно з Письмом.

– Ось тут і ваша помилка, – відповів пророк. – Ви дивилися у Письмо, а треба було подивитися Йому в очі!

ПШЕНИЦЯ

З ЄГИПЕТСЬКИХ ГРОБНИЦЬ

У гробниці одного з царів древнього Єгипту знайшли були жменю пшениці, що мала п'ять тисяч літ. Зерна посадили, і на подив усіх вони проросли. Через п'ять тисяч літ.

Слова просвітленої людини, як насіння, повні життя та енергії. Вони можуть залишатися у вигляді зерен багато століть, аж поки їх не висіють у плідний ґрунт сприйнятливого серця.

Колись я думав, що слова Писання мертві й сухі. Але це моє серце було мертвим і безплідним, і в ньому ніщо не могло пустити коріння.

Переклад з англійської О. Фешовець.

З книги «Пісня птаха», «Свічадо», Львів, 2013.

СУТТЄВА РІЗНИЦЯ

У Суфія Аваза одного разу запитали:

– Що принесла у твоє життя Благодать?

Він відповів:

– Вранці я пробуджуюся з відчуттям людини, яка не впевнена у тому, що доживе до вечора.

– Але ж усі це знають? – здивувалися на це. І відповів Аваз:

– Звичайно, що так. Але не всі відчують.

Ще ніхто ніколи не сп'янів від слова «вино».

ПІСНЯ ПТАХА

Учням не давали спокою запитання про Бога. І сказав Учитель:

– Бог Непізнаний, Непізнаваний. Кожне твердження про Нього, кожна відповідь на ваші запитання – це викривлення Істини.

Учні були вражені:

– Тоді чому Ви про Нього говорите?

– А чому пташка співає? – спитав

ПРАВДИВА ДУХОВНІСТЬ

Учителя спитали:

– Що таке духовність? Він відповів:

– Духовність – це те, що дає змогу людині досягти внутрішньої переміни.

– Але якщо я використовую традиційні методи, передані Вчителями, чи є це духовністю?

– То не духовність, якщо вона не виконує свого завдання стосовно тебе. Покривало вже не є покривалом, якщо воно тебе не гріє.

– Значить, духовність змінюється?

– Змінюються люди, а отже, і їхні потреби. Тому те, що колись було духовністю, тепер вже нею не є. Те, що традиційно вважається духовністю, є просто повторенням старих методів.

Не різь людину, щоб підігнати її розміри під розмір плаща.

СВЯТІСТЬ

У ЦЕЙ МОМЕНТ

Одного разу Будду спитали:

– Що робить людину святою?

Він відповів:

– Кожна година поділена на певну кількість секунд, а кожна секунда – на певну кількість моментів.

Той, хто здатен бути цілковито присутнім у кожному моменті секунди, є святым.

Японського воїна взяли у полон і кинули до в'язниці. Вночі він не міг спати, бо був переконаний, що вранці його катуватимуть.

Тоді він згадав слова Учителя: «Завтра не реальне. Єдиною реальністю є теперішня мить».

Так він повернувся у теперішнє і заснув.

Людина, над якою Майбутнє втра-

За Шевченковим рядком

Тетяна МакКой, м. Теннессі, США

«Обніміте ви, брати мої,
найменшого брата»

Нинішнього дня, коли світ розриває злоба і бал святкує одна лиш грошва у парі із зиском, не зайве було б пригадати наших українських мудреців з їхнім пророчим словом. Перегорнімо лиш «Кобзар», учитаймося в рядки, знайомі з дитинства... Кожне слово будить до чогось, і не лише «добре вигострить сокиру» («Я не нездужаю, нівроку», 1858). Навіть Шевченко-лірик умів озиватися до наших юних душ так, що осідало в них на все життя. Згадаймо лиш його нехитре, мов ситчик на плаття: «Встала й весна, чорну землю Сонну розбудила, Уквітчала її рястом, Барвінком укрила...» (уривок з поеми «Гайдамаки», 1839-1841). А як засіло в душі!.. Як тільки весна, й перша брунькова пахоць пробивається на світ Божий, я, скажімо, – хоч би куди закинула доля – пригадую рідний яготинський парк,

сивий Супій, над яким прогулювався колись молодий Шевченко (а також його сучасники Микола Гоголь, Євген Гребінка, Олексій Капніст), схили Сорочого Яру, де не тільки від пісень – від рясту усе аж співало, і вчителів, з чиїх вуст ми вперше почули благословенне Шевченкове слово... Завжди при таких спогадах в душі народжується щось світле, мов сам Благовіст. Часто це виливається ось у такі, наприклад, рядки:

Цвіла черемха тихо так... неспішно...

Поет шукав у тім свій сенс сакральний...

А ти... Чи ти хоч чув, як князь опальний

Моливсь за нас, простих і грішних?..

Думається, багатьом стала ось такою близькою й Шевченкова молитва за простий люд. Вона, окрім винесеної в заголовок строфи (з твору «І мертвим, і живим, і ненародженим...», 1845), звучала в багатьох його поезіях та прозі, в розмовах з близькими, сора́тниками, в листах до жінок, з якими зводила доля. Сам із кріпаків, вимуштрований багаторічною царською солдатчиною, стьобаний не раз бато́гом панських грубошів, наш Кобзар гостро реагував на все, що принижувало людську гідність. Так трапилось в повітовому містечку Л., куди Олександр Афанасьєв-Чужбинський привіз Шевченка під час його першої (1843) після 14-річної перерви подорожі з

«чортового болота» петербурзького «до солов'я» в Україну. Там один панок давно сподівався на Тарасову візиту, але не зумів пошануватись перед ним. У снігах своєї господи він на очах у гостей так «розбудив» куняючого служника, що голодний Шевченко, ледь стримуючи гнів, одягнув шапку і, не прощаючись, заспішив до воріт (П. В. Жур, Дума про Огонь. К., 1985). Подібне сталось за кілька років на гостинах у поміщиків Родзянків з Полтавщини – Віталія та Аркадія... Вони частували прибульця не тільки солодкими словами та віршуванням, а й грубощами у поводженні з кріпакми, і Тарас мусив тікати, часом не діждавшись навіть ранку.

З іншим полтавським можновладцем, який на людях грався в «мужиколубство», Шевченко навіть схрестив одного разу шаблі. Трапилось це також під час його першої подорожі Україною в 1843 році. Багатій Платон Лукашевич (який цікавився малоросійською етнокультурою, але не вважав кріпаків такими ж, як і сам, Божими створіннями) послав був до Ягодина, де саме перебував Шевченко у князя М. Г. Рєпніна-Волконського, свого гінця з листом-запрошенням відвідати його маєток у Березані (де, до слова, поет вже написав був на той час свою «Розриту могилу») ще раз перед відбуттям до Петербурга. А грудень тоді стояв морозний та завирюшистий. Інший навіть собаку у такий лютий холод надвір не вигнав би, а цей ще й наказав кріпаку притьмом же й вертатися назад. Шевченко, обу-

рений таким ставленням до сіромахи, виливає свої почуття листом до Лукашевича. Той же з відповіддю не бариться, пригнавши за двадцять п'ять заметених снігом кілометрів іншого гінця. Маючи вже на той час славу малоросійського фольклориста й цінителя народної культури, цебто «жупанного» приятеля мужиків, Лукашевич не минає нагоди пихато нагадати, що в нього сотні таких, як Шевченко. Цим, звісно, до глибини душі травмує поета. Життєписець Шевченка Єжи Єнджеєвич, наприклад, наводить цікаву деталь у своєму романі-есе «Українські ночі, або Родовід генія» (зустрічається вона і в працях інших дослідників): як роздавлений у своїх найкращих почуттях Шевченко плакав, мов мала дитина, розповідаючи про цю пригоду княжні Варварі Рєпніній.

Вивчаючи творчість Шевченка в радянській школі, про подібні епізоди з його біографії ні вчителі не знали, ні їхні учні. Архіви були тоді мало кому доступні, та й часу, а ще більше – душі на них не вистачало. Адже радянське задзеркалля не було таким принадним, як його малювали: як не «чистки», то «голодівки», як не «п'ятирічки», то «буряки» з «сіном» (які «накидали» навіть на лікарів, які мали завтра, скажімо, приступати до операції на очах, як було у нас в Ягодині зі знаменитою лікаркою, ученицею академіка В. П. Філатова Ніною Сергіївною Алексєєвою); а на парад, суботник чи партійні збори хоч і рачки плазуї, але з'явився, хоч би що там у тебе вдома коїлося б... Це було своєрідне «совецьке кріпацтво», яке не менш стривожило б Шевченка, якби дожив до нього. Однак партійна пропагандистська машина вклала у все це зміст «сім'ї вольної, нової», про яку нібито мріяв Шевченко і якій ми, його шанувальники, повинні, отже, дружно аплодувати. Хто й справді аплодував щиро, а хто – й не без задньої мислі, зв'язуючи її знову ж таки – за Шевченком і опиняючися за ґратами, як Василь Стус, скажімо, чи Микола Руденко, сотні українських кобзарів, які опиралися «мудрій вказівці» перейти на радянську ноту. З одним із них, незрячим бандуристом Євгеном Адамцевичем з Ромен на Сумщині, навіть у 1950-і не церемонилися: гнали звідусіль, а одного разу

Малюнок на папері сепією «Т. Г. Шевченко малює селянський двір», що відтворює епізод спілкування Т. Г. Шевченка з простим людом Ягодина під час відвідин тодішньої Полтавщини навесні 1845 р.

Натюрморт Катерини Білокур «Снідання» (1950) випромінює оте саме тепло родинного столу, без якого і щастя – не щастя... Хоча сама Катерина Василівна зазнала багато грубоців та зневаги від своїх родичів та односельців (село Богданівка Яготинського району на Київщині), які вважали її дивачкою і мало не Шевченковою «причинною».

зірвали з облюбованого ним місечка біля базару, вивезли в степ «широкий на Україні милій» і викинули під вітри та дощі, далеко зажуривши його інструмент. Співець же, плазуючи, навромачки знаходив свою бандуру і знову співав своєї:

*«Було колись – татарва, турки і поляки,
Руйнували Україну, як тії собаки.
Тепер галифе – кривії коліна,
Ой, так, та й не так – Україна гине...»*

У доробку мого художника-земляка Миколи Малинки є полотно з Шевченком серед селян, що з'їхалися до Яготина на ярмарок: стоять півколом, слухають місцевого «перебендю», нишком позираючи на гарно зодягненого пана... Так, Яготин у біографії Шевченка – це не тільки княжна Варвара Репніна з її нерозділеним коханням і не тільки поема «Тризна». Це ще й такі ось походеньки на ярмарок, що розлого шумів людським гамором та ревищем волів неподалік від Троїцької церкви, збудованої ще в 1800 році прадідом Варвариним – гетьманом Кирилом Розумовським. Це ще й епізод «Т. Г. Шевченко малює селянський двір», відтворений сепією на папері під час Великодніх святків 1845 року. Це примовки та пісні, ним співані десь на гостинах, чути ним від людей і в Яготині записані. Одна з примовок – «І ворони клюють, і сороки клюють» – віддзеркалює симпатію поета до все тих же занепашених кріпацтвом людських душ. Це й від діда-прадіда перекази, що обросли легендами й чутками, а часто й буйною фантазією чергових переповідачів. Про те, скажімо, як Тарас каштани саджав у «репнінському» парку, примовляючи буцімто до них, мов до своїх приятелів: «Дивись же мені, рости не менше ста літ!...». Або як майно бідного єврея від пожежі рятував десь у сусідніх Прилуках... Як у Києві на «Преварці» (цебто Пріорці) влаштував тамтешній дітворі празник, накупивши пряників та пишалонок за гроші, забути ним десь

у вузлик у випадково здібани пралею серед його майна...

Не викликає сумніву, що Шевченка любили в простонародді – цебто ті, які, більш усього, ніколи не читали його поезій. Сьогодні ж читають, вдало висмикують з контексту ті чи ті поетові мислі, обговорюють його «стихи на русском» і манеру вдягання, дружбу з «мочемордами» й низку невдалих кохань... Та чи люблять? Зокрема ті, хто дивиться на «найменшого брата» й далі так само – з високої дзвіниці власного пустодзвонства...

Ризаліт палацу опального князя Миколи Репніна-Волконського в Яготині на Київщині, де не раз гостював Тарас Шевченко. Довгий час сюди водили щовесни «на просвіту» (цебто рентген) місцевих школярів, які й гадки не мали про історичне минуле напівоблупленої будівлі. Справжньою просвітою замаячило на горизонті тільки тоді, як стали ремонтувати, добудовувати та облаштовувати тут картинну галерею. Вона знаменита сьогодні зібранням полотен землячки Народної художниці України Катерини Білокур, яка на могилі Тараса Шевченка в Каневі молила «батечка Тараса» помощи їй стати художницею.

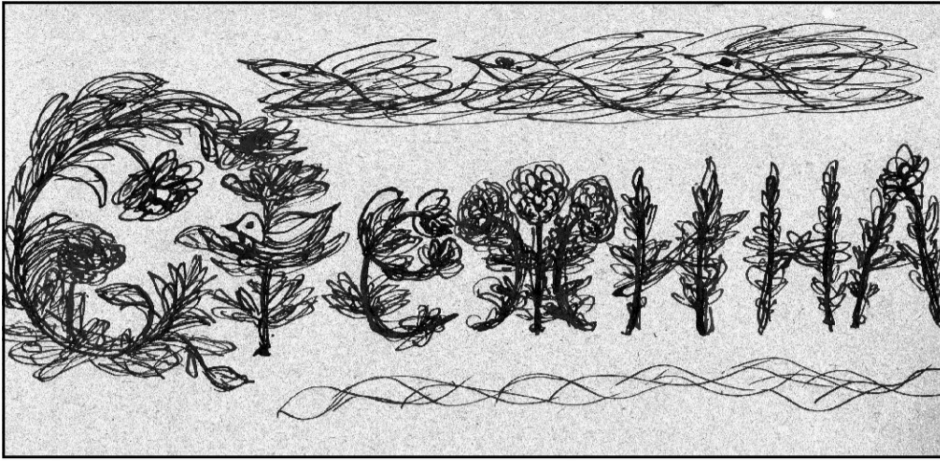
Тетяна МакКой

В ялотинському парку

*«Встала й весна, чорну землю
Сонну розбудила,
Уквітчала її рястом,
Барвінком укрила...»
Т. Г. Шевченко*

*Старезний парк зітхає за минулим,
Скриплять у втомі сиві берести...
Чи пам'ятаєш... І чи знаєш ти,
Скільки сердець навіки тут послуло?
Скільки постріляних пішло у небуття
Під сніво запашне кущів бузкових,
Серед громів пекельних «сорокових»,
Не відлюбивши навіть до пущя?...
Скільки надій блукало тут і в нас,
Скільки зітхань лягло у тихі трави...
Дощем збігає із листя плач Варварин
І з «танців» чувсь американський джаз.
За руки взявшись, мрія на вустах,
Гуляли тут Наташки і Віталіки...
Тісні спіднички... І начос у Вальки...
А вслід якщо не «тьху-у!», так «страмота!».
Цвіла черемха тихо так... неспішно...
Поет шукав у тім свій сенс сакральний...
А ти... Чи ти хоч чув, як князь опальний
Моливсь за нас, простих і грішних?..
Чи ти хоч раз узрів... Чи підстеріг,
Як літо з соловейком цілувалось?
Десь на Супої мавки полоскались
І вальс шкільний стелився їм до ніг...
«Репнінський» парк зітхає за минулим...
Зозуля скупю вже кує й для нас...
Та ряст ще топче тут святий Тарас
І сонну землю спомин наш голубить.*

Роман ЗАВАДОВИЧ

Радість України

*У неділю коло церкви
Розквітають квіти –
Ні, не квіти – то маленькі
Українські діти.*

*Всміхається ясне сонце
З високого неба:
– Гарні діти, добрі діти,
Таких нам і треба!*

*Гарні діти, добрі діти,
Нічого казати!
Буде ними втішатися
Україна-мати.*

Леонід ГЛІБОВ

Христос Воскрес!

*Христос Воскрес! Радійте, діти,
Біжіть у поле, у садок,
Збирайте зіллячко і квіти,
Кладіть на Божий хрест вінок.*

*Нехай бринять і пахнуть квіти,
Нехай почує Божий рай,
Як на землі радіють діти
І звеселяють рідний край.*

*На вас погляне Божа Мати,
Радіючи, з святих небес...
Збирайтесь, діти, нум співати:
Христос воскрес! Христос воскрес!*

Зеновій ФИЛИПЧУК

***

*Голубі заграли дзвони
у воскреслій висоті.
Одягнувся білий коник
у підківки золоті.*

*При місточку мати стала
з тихим поглядом ясним.
Наче мрія золотава,
стежка стелеться за ним.*

*На світанні, пам'ятаю,
на лани і хвилі плес
впала вісточка із раю:
– Христос Воскрес!*

Галина КОСТЮК, Канада

ПЛАСТ: ВІД ТРАДИЦІЇ ДО СЬОГОДЕННЯ

У ста семи роках існування Пласту відобразився один з найтрагічніших періодів історії України. Засновник молодіжної організації д-р Олександр Тисовський поставив за мету об'єднати дітей і підлітків за прикладом британського руху скаутів. Йому разом з Петром Франком та Іваном Чмолюю – співзасновниками й організаторами Пласту – йшлося про згуртування молодих українців, виховання їх свідомими, патріотичними, сповненими любови до свого народу і готовими до жертовної праці. Однією з найважливіших засад виховання була вірність християнській вірі предків, рідній мові та культурі. Пласт сьогодні є настільки популярний, що годі уявити перешкоди і застереження, з якими стикалися його засновники і перші гурти. Та було також і незвичайне піднесення, бажання прислужитися Україні. Мали пластуни і приятелів, найбільшим з яких був Митрополит Галицької землі Андрей граф Шептицький, який подарував Пластові велику ділянку землі у Карпатах, на горі Соколі, де його ж коштом було побудовано табір для юнацтва. Серед чудових гірських краєвидів юнаки і дівчата відпочивали, проходили вишкіл, здобували знання, знаходили друзів на все життя. Опинившись за океаном, українці не занедбали пластових традицій. У демократич-

них країнах немає жодних перешкод для навчання і виховання молоді рідною мовою. Однією з найчисленніших є станиця в Торонто. Діти і підлітки раз на тиждень збираються на сходинах, де під проводом братчиків і сестричок навчаються, виховуються, пізнають Україну, її історію та культуру.

Василь Софронів-Левицький написав марш юних пластунів «Гей, життя ти наше...», який Володимир Божик поклав на музику. Його залюбки співають хлопці і дівчата, особливо у походах. Бадьорі, життєрадісні слова і мелодія підіймають дух:

*Перед ранком сходить сонце
золоте,
Променисте, чисте, вічно
молоде...*

*Низько поклонилось,
вдарило чолом:
Гей, дозвольте стати з вами
пластуном!*

*Прийняли ми сонце у свої ряди,
Сонце маширує з нами раз-два-три...
Сонце маширує, б'є у барабан,
А за ним вірлята, пластовий
наш стан.*

Станиця Торонта є частиною великої пластової родини Канади. Позаминулого літа пластуни Північної Америки зустрілися в Альберті на великий з'їзд. Цікаві зустрічі з ровесниками, підкорення гірських вершин і бурхливих річок залишаться незабутніми споминами на все життя. А на згадку в альбом – спільна світлина під найбільшою у світі писанкою.

Пластуни звичні до випробувань: чи проїхати зо тридцять кілометрів на велосипедах, чи здобувати вміння канойкарства у квебекських річках, чи долати непрохідні гірські стежки і видиратися скалами на вершини – все це і багато більше під силу наполегливим молодим людям. Як каже Данило Даревич, спілкування з природою теж багато означає у вихованні. Літні табори, зокрема, у Ґрефтоні (Онтаріо) – осередки відпочинку та навчання вмілостей.

Щороку традиційно пластуни пишуть писанки. Це заняття їх готує духовно до світлого свята Христового воскресіння. Кожен намагається застосувати знання традицій і показати свої мистецькі здібності. Ці зібрання чимось нагадують вечорниці, де молоді люди і спілкувалися, і творили мистецькі шедеври, які захоплюють нас і сьогодні.

Антін КОЛОМІЄЦЬ

Старий Поділ

Річка, відноги її веселять місто Боже, найсвятіше із місць пробування Всевишнього.

Бог серед нього, нехай не хитається, Бог допоможе йому, коли ранок настане.

Шуміли народи, хиталися царства, а Він голос подав Свій і земля розпливлася.

З нами Господь Саваот, наша твердиня Бог Яковів.

Слова з цього 45-го псалма написані на мозаїках храму Св. Софії в Києві.

Старий Поділ, старі квартали Подолу здаються мені подібними до давніх полків та легіонів. Ось стою я на верхньому поверсі Житнього ринку, літописного Торжища. Величезні скляні стіни роблять дивний ефект – я в Ньому, в Подолі. Коли перебуваєш назовні, це відчувається геть не так як тут, всередині величезної будівлі ринку, на рівні вікон других поверхів древніх будинків.

Та все ж, придивіться уважніше! І ось ви вже бачите не будинки, а вишикувані у каре кварталів полки та легіони. Тут, поруч, полк князя Хорива, трохи далі – князівські стяги Ярослава, а там і два легіони самого Костянтина Великого та його матері Олени! Та й князя Ігоря полк і Тура Всеволода дружина.

Та ось старий князь Хорив вигукує команду: «До бою!». Здійнялися над лавами стяги, піднесли хоругви! Ні, друзі, це не білизна сохне на мотузках, ні, це не реклами на фасадах, а саме полкові стяги та хоругви.

«Ворог близько!» – вигукує князь, полк змикає щити старої бляхи на дахах. Битву поновлено. Поруч вже оточено ворогом напіврозбиту славу колись другу сотню Хоривового полку. Знову ж ні, це тільки здається, що оточено другий будинок по Хоривовій нібито будівельним парканом, страшним вісником смерті старих будинків і появи нових бетонно-скляних метастаз. Ні, це не паркан, це новітні песиголовці оточили другу сотню.

«Це зрада!» – чулися крики старих вояків, загартованих доброю сотнею років війни. «Нас зрадили ті, задля кого ми тут стоїмо,» – нарікали ветерани. «Чи чекати нам на підмогу?» – запитували молодші.

«Ми є Місто! – голосно і гордо промовив князь. – Ми бачили, як величезні та жадливі хвилі накочувалися на Місто, ми бачили, рахуючи наші втрати, як хвилі ці розбивалися й відкочувалися, а Місто лишається. Бог для нас охорона та сила, допомога в напастях, що часто трапляються, тому не лякаємось ми, як трясеться земля, і коли гори зсуваються в серце морів! Шумлять і киплять Його води, через велич Його тремтять гори. Річка, відноги її веселять місто Боже, найсвятіше із місць пробування Всевишнього. Бог серед нього, нехай не хитається, Бог допоможе йому, коли ранок настане! Не хитається Місто! Чуєте?» – впевнено і радісно, ніби вже святкуючи

невидиму ні для кого іншого перемогу, вигукнув князь. – «Бог допоможе йому!» – покотився лавами гул солдатських лав Ярославова полку. Він, виблискуючи новими мідними обладунками, займав своє давніше місце на Верхньому Валі.

Тим часом до будмайданчика на Хоривовій, 2 підкотився мерседес «кубик». З нього вийшов той, кого активісти, які й цього дня зібралися біля паркану, називали інвестором. Йому назустріч вибіг прораб Микола, і вони вже разом під прикриттям кількох дебелих тітушок прошмигнули за паркан. Тут інвестор почувався більш впевнено, жменька активістів, які хтозна для чого не дають йому знести ці подільські руїни, залишилися по той бік паркану, і тільки лайливий мегафон нагадував їм про тих, що сховалися.

На столі в одній з кімнат першого поверху, де прораб Микола облаштував штаб будівництва, лежав проєкт скляної дев'ятиповерхової споруди, що мала постати на місці цих розвалюх. Інвестор з гордістю дивився на планшет з проєктом. Разом пригадалися й усі занесені по різних там кабінетах хабарі і він скривився.

«Трохи потеплішає й почнемо!» – бадьоро відрпортував прораб Микола. «Не тяніте уже», – невдоволено буркнув інвестор.

«Князю! – схвильовано звернувся до князя соцький. – Ворог в пастці! Можемо вдарити по песиголовцях важкою кіннотою». Князь глянув на сотника: «Важка кіннота в нас – це перекриття між поверхами в них, ми втрачимо багато наших, тому права на помилку немає. За моїм наказом сурміть атаку».

Прорабові Миколі полюбилася ця кімната, де був імпровізований штаб, хоч він і сам не знав чому. Але саме тут йому було добре, добре майже як у далекому дитинстві, як колись в гостях у бабусі. Тут збереглися старі вікна та двері. «Мабуть ще дореволюційні», – подумав прораб. «Може чаю?» – запитав він у інвестора, глянувши на старий, ще за майданний рік календар на стіні. «Давай!» – впевненим голосом господаря життя відповів той. «Вип'єм за пабеду». Окріп з електрочайника заповнив одноразові картонні горнятка і вкупі з пакетиками ділмаху утворив чай. «За пабеду!» – весело сказав інвестор, урочисто підіймаючи паперовий стаканчик, як ритуальний кубок. «Ага», – якимось без ентузіазму відповів прораб. Йому чомусь раптом захотілося вийти надвір, бо незрозуміло чого він відчув якусь нереальну задуху, і це тут, у холодному будинку в перші дні холодного і сніжного березня.

«За перемогу!» – вигукнув князь. – Це був сигнал. І ні прораб, ні інвестор не почули, як засурмили сурми сотень, не побачили, як піднялись над лавами напіврозгромленої другої сотні Хоривового полку хоругви. Не побачили і не почули вони й ще дечого.

Князь, стоячи серед війська, по-

чув чийсь тихий і водночас сильний голос, він обернувся – поруч стояв у повному єпископському облаченні Святий Миколай. «Ось, князю», – сказав він, передаючи дровко в князеву правицю. Князь дивився і не вірив очам. «Це ВІН?» – схвильовано запитав у Святого Миколая. «Так, князю, він. Той самий – з Мульвійського мосту». Князь тримав у руці дровко лабаруму з хризмою, того самого лабаруму, з яким імператор Костянтин розбив ката Максентія у 312-му. «Нос vince! Цим переможеш» – промовив князь, і досі не вірячи в реальність лабаруму у власній руці. «Так, – відповів Святий Миколай, – переможеш. Тільки тут ось є у мене одне прохання», – додав він. Князь рвучко перевів погляд на єпископа: «Зроблю все, що зможу, Ваша Святосте». «Гаразд, князю,

логу багатопудову гиру. Інвестор здригнувся, гарячий чай боляче обпік руку й пролився на айфон і проєкт на столі. Все захиталось... То був удар важкої кінноти князя.

Третього дня прораб прийшов до тям у лікарні швидкої допомоги. Там і почув від лікаря про обвал перекриття у будинку на Хорива, 2 та про інвестора, якому дісталось, але видужує.

Приїхавши на Поділ, прораб підійшов до будинку, де активісти вже встигли розтрощити майже весь паркан, і будинок був знову відкритий у просторі вулиці. Прораб довгенько стояв перед ним і дивився, аж раптом почув те, чого не чув раніше, бо й не міг і не мав права чути: «Ми Місто!». «Не захитається!». «Буде стояти повік!». «Бог допоможе йому, коли ранок настане!». Прораб став

Князь Київ Хорив. Фрагмент розпису Валентина Задорожного. 1980-1982 роки

ось моє прохання – випусти живим тезойменного мені прораба Миколу. За нього дуже його бабуня молилася ще за свого тут життя, та й зараз ТАМ вона, недалеко від мене перебуваючи, просила за нього».

«За пабеду!» – урочисто промовив інвестор, підіймаючи чай, мов якийсь кубок. Вони з прорабом не почули ні сурми, ні тупоту важкої кінноти, і лише коли старі, перевірені в десятках боїв сотні Хоривового полку вдарили по них, почувся гуркіт у стелі, так ніби на другому поверсі хоть дужий з розмаху кинув на під-

крутити головою на всі боки, бо ці вигуки лунали звідусіль, і тут він побачив на дахові церкви Миколи Приписки самого Єпископа Мир Лікійських Святого Миколая. Той тримав у руці Костянтинів лабарум, а іншою рукою благословляв прораба. «Нос vince!» – голосно і урочисто промовив з даху Святий Миколай.

Прораб вже набрав номер активістів. Він вже знав, що вижив аби захистити Місто. «Не захитається!» – щосили гартованою прорабською горлянкою гримнув він, лякаючи подільських голубів.

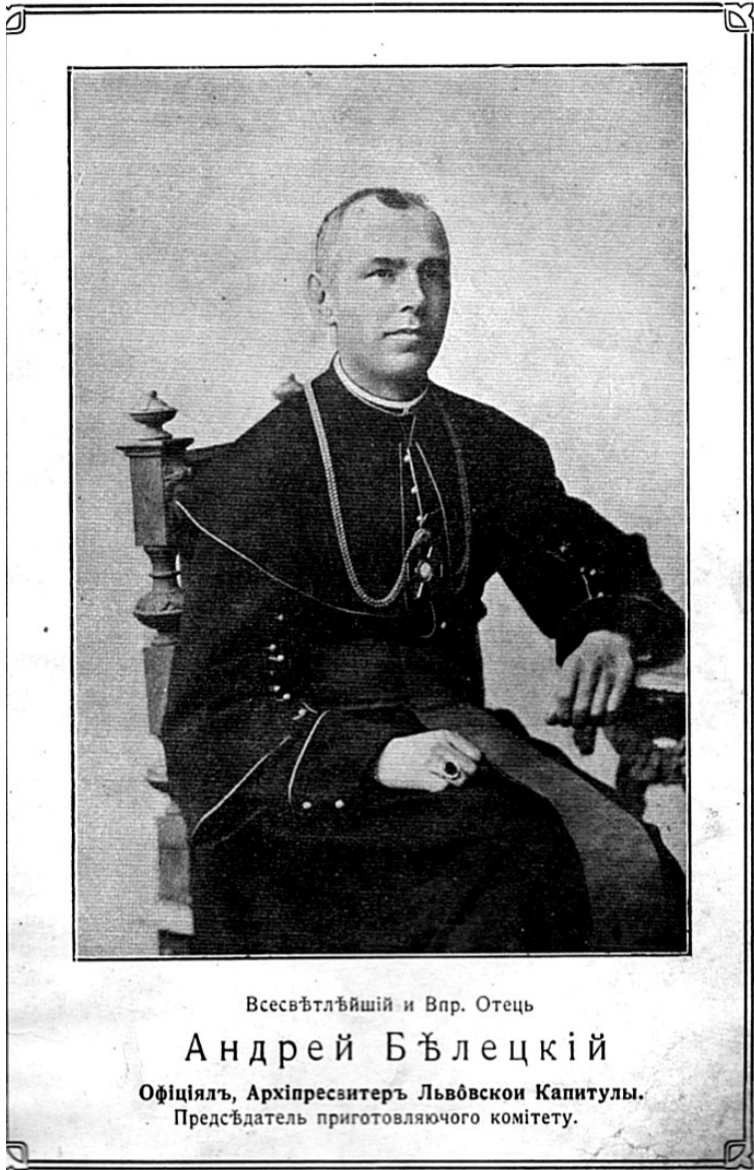

Марія КРУПА

До Святої Землі!

Закінчення. Початок у ч. 1-2, 2018 р.
Хоч то не така складна чи

вік глибоко освічений, який бачив багато країв і народів, про що умів дуже цікаво роз-

Всесвѣтлѣйшій и Впр. Отець
Андрей Бѣлецкій
Офіціалъ, Архіпресвітеръ Львѣвскои Капитулы.
Предсѣдатель приготоуляющаго комітету.

важка праця, не такі великі кошти... Та січові стрільці за одну ніч з 31 жовтня на 1 листопада 1918 року встановили владу Західно-Української Народної Республіки: захопили пошту, телеграф, на всій території вивісили свої прапори, призначили на владні посади відданих людей. Тому багатьом людям сьогодні до снаги девіз окремих партій: «Візьми і зроби!!!». Я би ще додала – вже, не відкладаючи на завтра, не переадресовуючи комусь. Зроби сам!

Та повернімося до «Припам'ятної книги»... Як відомо, в юності Роман Шептицький багато подорожував. Ставши Митрополитом, мріяв здійснити паломництво з вірними на Святу Землю. Задум пришвидшили обставини: у 1904 р. Митрополит ґраф Шептицький перебував на лікуванні у тирольському місті Бріксен (після захворювання на тяжку форму скарлатини під час служби у війську він був змушений підтримувати своє здоров'я). З-поміж багатьох нових знайомств чи не найважливішою була зустріч з полковником п. Генріком Гіммедем фон Агісбургом. Був то чоло-

повідати; лучив у собі взірцеву військову дисципліну австрійського офіцера, а ще мав великий досвід влаштування паломництв, і йому були притаманні незрівнянний спокій, терпеливість і побожність.

Розповіді про Святу Землю, до котрої п. Гіммель подорожував кільканадцять разів, розсіяли сумніви Митрополита щодо технічних труднощів такого паломництва, що віддавна було в думках Його Ексцеленції. Аби наочно набрати досвіду провадження такої богомольної подорожі, Митрополит 1905 р. прилучився до Тирольського паломництва на Святу Землю. Повернувшись назад, Архієрей постановив організувати подібне паломництво для своїх вірних.

Передусім Митрополит скликав до Львова на нараду духовенство та світських осіб. На тій нараді, що відбулась у митрополичих палатах, п. Гіммель представив докладний план паломництва, подав конкретну практичну інформацію та пообіцяв далі служити своїми порадами.

Покровительство над

руським паломництвом до Святої Землі взяли на себе Високопреосвященний Митрополит кир Андрей Шептицький і обидва владики – Перемиський кир Константин Чехович та Станіславський кир Григорій Хомишин.

До комітету увійшли: Високопреосвященний і Всечесний о. офіціал митрат Андрій Білецький – голова; священники: Олександр Лешкович-Бачинський, Теодор Пюрко, Іван Радкевич; скарбник о. Михайло Тупись; секретар і технічний управитель Лев Сембратович.

Комітет одразу ж розпочав організаційну працю в усій австрійській Русі. У лютому 1906 року розійшлася відозва під назвою «Руське паломництво до Святої Землі 1906 року». В ній, зокрема, йшлося: «Ген-ген за синім морем в далечині мріє синява, а з-за неї встають в небеса рожеві гори Ливану... пливе срібною смугою Йордан...»

Ціла картина купається в ясному сонячному сяєві, а зі всього променіє святість, небесна святість, котра наповняє душу чоловіка гарячою любов'ю до Всевишнього і боязню до Його справедливості... – Се Свята Земля! Колиска людського і християнського роду! А тут вічно незатерті сліди буття нашого небесного Спасителя; відвічні свідки величної минувшини в історії християнства – Вифлеєм, Назарет, Єрусалим, Голгофа...».

І завершується відозва закликком: «Ідьмо в Святу Землю!».

Комітет паломництва (під наглядом Митрополита) розробив програму прощі, починаючи з вівторка 4 вересня 1906 року (прибуття паломників до Львова) і закінчуючи останнім днем – 26 вересня: «вечером приїзд до Львова, розв'язання паломництва».

У паломництві взяли участь 505 осіб: 389 чоловіків та 116 жінок. Більше половини (298) були рільники (тобто селяни), 107 священників та їхніх дружин, 6 доньок священників; а ще богослови, ремісники, народні учителі (10), купці, професори гімназій, адвокати, артисти (оперний співак Олександр Мишуга), сестри служебниці, вдови по священниках та урядниках. За віком: від 11 до 76 років. Наймолодша паломниця – Марта Поповичівна з Городниці мала 14 літ. Найстарший паломник з Поповець мав 76 літ.

505 паломників були роз-

биті на п'ять груп. Кожна група мала одного провідника і двох заступників. Як кожен важливий похід, так і паломництво австрійських українців мало свій прапор. Його виготовила панна Олена Косович зі Львова. На прапорі з одного боку був гаптований єрусалимський хрест, а з другого – золотий руський лев, який спинається на скалу.

На 20 сторінці книги на тлі цього прапора стоїть наймолодший паломник (11 р.) Емануїл Дорожинський.

Для кожної групи був виготовлений окремий хрест єрусалимської форми: для першої групи – червоного кольору, для другої – фіолетового, для третьої – зеленого, для четвертої – білого, для п'ятої – багряного. Для упізнання паломники мали ще земну перепаску (пов'язку) з великим білим нашитим на ній числом подорожного. Цю пов'язку паломник мав носити впродовж усієї прощі на правій руці. Як зазначають літописці, був це дуже практичний винахід, бо так легко можна було впізнати людей, подивившись на число паломника на руці та в «Додатку до провідника».

Паломницький комітет через міністерство внутрішніх справ виклопотав у мі-

ністерстві залізниць окремий поїзд на 20 вагонів, а також окремий корабель «Тироль» для переїзду з Трієсту до Яффи. Дорогою зі Львова до Трієсту поїзд з паломниками урочисто зустрічали греко-католицькі громади. Короткі хвилини зупинки на двірці (вокзалі) священники використовували, щоб з'явитися тут з процесією, побажати прочанам щасливої дороги і попросити про молитви біля Божого гробу. Такі зупинки відбулися у Николаєві, Стрию, Сколе, Славську, Лавочному, а також в інших місцях, де поїзд зупинявся, щоб підібрати подорожніх.

Комітет паломництва до Святої Землі взяв на себе 17 зобов'язань, останнє з яких – «По поворот надлене всхъ путниквъ описом паломництва даром». Книжку відкриває фотографія Владика Андрея у митрополичих шатах і з митрополичими атрибутами. Під нею підпис «Ихъ Ексцеленція Андрей граф Шептицькій Митрополит гал. архієпископ льввский. Протекторъ і провідникъ паломництва». На титульній сторінці – у верхній частині назва старослов'янською мовою «къ то Русь ходила слдами Данила», розміщена між гербом Львова (що був вишитий на прапорі) й па-

Наймоладший путник Н. Дорожинський з паломницьким прапором

ломницьким хрестом. Нижче – підзаголовок «Пропам'ятна книга першого руско-народного паломництва в Святу Землю від 5 до 28 Вересня 1906» і внизу – вихідні дані (Жовква. Печатня оо. Василянъ, 1907. Накладом комітету). На наступній сторінці – «Зъ поручення паломничого комітету при спвъучасти Свящ. Василя Мацюрака Пароха Рыбника и другого лтописця паломництва: зладивъ Свящ. Юліян Дзеровичъ Катехить женскои выдловои школы в Бродахъ; лтописецъ паломництва».

Далі на всій сторінці розміщений вірш Василя Щурата «Данило Мнихъ». Затим на трьох сторінках – «Пропам'ятна Таблиця Першого руского Паломництва в Святу Землю», де представлені організатори та духовенство.

Перший розділ книги має назву «Так Бог хоче», тут подається прозбучний список всіх паломників та усіх 37 розділів. Перед назвою розділу в дужках подані ініціали його літописця.

Назви розділів ясні і промовисті: «Виїзд зі Львова»; «Час познайомитись»; «Життя на кораблі»; «Богослуження і науки на кораблі»; «В Святій Землі»; «Розклад часу в Єрусалимі»; «Ми ідемо в Вифлеєм»; «Над Йорданом»; «Над Мертвим морем»; «На горі Сіон»; «Церква Божого гробу – Голгофта»; «Місця Марії»; «Прощаємось з тобою, Свята земле»; «Концерт в честь Їх Ексцеленції і благодарственна адреса»; «Статистика паломників»; «Поазбучний список всіх паломників».

Таку книжку-літопис отримав кожен паломник, в тому числі моя прабабуся. Це «прекрасна книжка спогадів про перше українське національне паломництво до Святої Землі 5–28 вересня 1906 року. Її розкішно видали отці Василяни в Жовкві: на доброму папері, з численними ілюстраціями (понад 200 світлин), картами-планами, історичними, археологічними та всякими іншими коментарями».

Цікавий і промовистий останній розділ цього літопису називався «Уваги і зам'ятки будучому паломництву пд розвагу». Таких заміток 16. У цьому розділі о. Юліян Дзерович наголосив, якими духовно піднесеними повернулися паломники зі Святої Землі й висловив упевненість («маємо певну надію»), що «знов за яких 5-6 літ певно вибереться Русь «слдами Данила».

Тим часом вибухнула Перша світова війна, затим – Жовтневий переворот у Петербурзі, боротьба за Українську державу (1917–1922), польська окупація, Друга світова війна, прихід на Західну Україну «визволителів»... Отож спроба паломництва до Святої Землі у вересні 1906 року була першою і останньою.

І велика мудрість та прозорливість Митрополита Андрея Шептицького в тому, що ця радість та духовне піднесення паломників задокументоване у книзі «Як то Русь ходила слдами Данила», де подано і «Поазбучний список паломників», що відбували цю прощу. Є в цьому списку прізвище, ім'я, вік, адреса (село, місто), група і паломниче число (для пов'язки). У цьому списку стоїть і прізвище моєї прабабусі: Варениця Марія, 56 л., рільн., Турівка, 1 гр., 50.

**Богдан МАКСИМОВИЧ,
співголова Львівського осередку Наукового товариства імені
Сергія Подолинського**

ІНТЕГРАЛЬНА СУТНІСТЬ ЛЮБОВИ, або особисте спасіння як шлях творення істинно християнської України

*«Він задля нас, людей, і нашого
ради спасіння зійшов із небес...».*

Символ віри

У християнській вірі і християнській етиці поняття добра і зла є чітко визначені. Найвищим добром є Бог: «Ніхто не добрий (благий), крім одного Бога» (Мк. 10: 18). Добро – це те, що наближає нас до Бога і з Богом зближує. Зло – це брак добра.

У Всесвіті все взаємопов'язане. Люди, як і все сотворене, мають зміст лише за умови певної взаємодії з усім Буттям. Ця взаємодія здійснюється за посередництвом Святого Духа («що всюди єси і все наповняєш», з молитви до Св. Духа). В цій же молитві просимо Святого Духа: «І очисти нас від усілякої скверни, і спаси, благий, душі наші».

Отже, важливою умовою спасіння, тобто дорогою до Бога і зближення з Ним, є «очищення від скверни», тобто від гріха. Ця умова обов'язкова, але, на нашу думку, недостатня. До Бога Любові і до Бога-Творця ми повинні прийти в сьайві любові, щоб творчо «господарити» в царстві Небесного Буття.

Тож що таке «любов» і який шлях

до неї? Любов – це складна духовно-енергетична сутність, що животворить Буття як окремої людини, так і Всесвіту. Подібно до елементарних частинок, які мають подвійну корпускулярно-хвильову природу, так і любов є не лише своєрідним «космічним паливом», але й головною людською Чеснотою, відлунням Божої благодаті, голосом Бога в нас.

Можливо, синонімом Любові є наша Совість. Совість спонукає нас до «доброї» дії, моральної, соціальної, професійної тощо. Тобто до інтегральної дії Добра. Так і Любов є проявом інтегральної дії Добра нашого серця й душі, нашої сили, нашого розуму. Бо, як сказав Ісус Христос, ми повинні любити Бога усім своїм серцем, усією своєю душею, усією своєю силою, усіма своїми думками. Нічого для себе – Все для Бога!

Але щоб ми могли так повноцінно любити усіма площинами своєї сутності, усвідомлюючи, що лише любов Бога є джерелом людської любові, нам потрібно постійно вправляти, зцілювати та гармонізувати усі ці душевно-розумові площини своєї особи. Відтак, наше спасіння – це самоочищення для

створення можливості дії в нас Святого Духа, щоб віддавати себе Богові усіма гранями своєї сутності, сотворяючи добро ближнім.

Як спастися Україні? Як Україна має себе реалізувати!? Як стати єдиним національним організмом, в якому потужно діятиме Святий Дух, любити Бога – усім своїм Серцем, усією своєю Душею, усією своєю Силою, усіма своїми Думками! Як стати країною Чести та Справедливості!?

Шлях єдиний. Смирено прагнути самоочищення усіх гілок християнських Церков, наближаючись до першоджерельного сьайва істинної Христової Церкви, а також до гармонізації та солідаризації їх стосунків. Завдяки цьому благодійному процесу в нашому суспільстві викристалізується критична кількість високодуховних особистостей, в середовищі котрих буде визрівати дух і образ оновленої України. Разом з тим створяться сприятливі умови для формування справжнього громадянського суспільства, де такі Чесноти, як Честь і Справедливість стануть не тільки природними чеснотами кожної людини, але й надійною мотивацією та можливістю для її досконалої самореалізації!

***

*Там,
десь далеко
у синій безодні –
іскорка світла.*

*Там,
де лиш тіні
незнані, холодні,
скрито півсвіта.*

*Там,
де і думка
не лине ніколи,
тихо жде доля.
Там,
де нога не ступає,
там,
де і серце не знає,
там,
де не віриш очам,
там –
Зоряний Храм.*

***

*Коли зорі падають з неба
і чийсь голос з глибини кличе:
«Де ти?»,
одізвиись йому: «Я тут!»
І ... за мільйони світлових років
він почує твою відповідь
і знайде тебе.*

***

*Спаляхують і гаснуть свічі.
І тануть думи в небесах.
І очі, звернені у вічність,
Шукають істини в роках.*

***

*Промов мені в цій сизій тиші,
Коли нічого вже нема,
Коли безодню слів колише*

Світлина авторки

Юлія ГРИГОРЧУК

*Їх суть непізнана одна.
Явись мені на перехресті
І покажи, куди іти.
Ген хтось біжить від себе в
безвість,
Хтось кане в морі суєти.
Торкни мене у цій пустині,
Що була озером колись,
У цім безлюдді, безгомінні
Сердець і слів мені явись.
Ти був, Ти є, Ти – Перехожий,
Ідеш із нами по світах.
Лише мовчиш... То плачуть
рожі,
Що з терн ростуть в Твоїх
слідах.*

***

*Навчи мене любові
тієї,
що відпускає,
тієї,
що помирає,
щоб дати життя,
тієї, істинної,
такої великої
і такої
непомітної.*

Навчи мене мудрості свічки.

Євген СВЕРСТЮК

МОРАЛЬНИЙ ПРИКЛАД І МОРАЛЬНИЙ ОПІР

Чому людям подобається читати «Три мушкетери» Дюма? Чому їм не набридає «Гамлет» й «Дон Кіхот»? Чому переходить у легенду образ «розбійника» Кармалюка?

Попри філософську вуаль, навколо цих образів панує енергія духу – діяльний самозахист особи, її прав, її принципів. І то захист не тільки словесний. За словом – одразу діло, і життя – на кінчику шпаги.

З одного боку:

Шпага, панове, приховуйте на кінець.

Шпага занадто гостра.

А з другого:

Поки готові, допоки тверда десниця,

Доти житиме честь, нива родитиме хліб,

Істимуть коні овес, і віттар буде ясниться.

Світ – не тільки боротьба добра зі злом. Правда – не тільки в ненасильній боротьбі з неправдою і злом. Життя так побудоване, що все існує в динамічному протистоянні й боротьбі. Навіть апостол Петро з чесних поривань вихоплює меч. Інша справа, що його Вчитель не потребує і не приймає захисту.

Нині шлаг не носять, на дуелі не викликають. За образу чести не розплачуються. Чи не тому честь занепала? А загиблих молодих людей щодень більше, набагато більше, ніж колись можна було собі уявити.

Кажуть, колись щоранку на вулицях іспанських містечок можна було побачити убитих у поєдинку. Люди

жахались і – запам'ятовували.

Нині міліція і швидка допомога підбирають куди більше...

*Але хіба то жертва,
Коли звір звіра їсть?*

(П. Тичина).

Плюралізм нині інтегрує не тільки політичні сили. Навколо нас снує плюралізм моральний, де губиться всяка межа. І всі відчують: «Так жити не можна – у смітті та в нечистотах». Суспільство мусить самоочищуватись.

Самозахисний механізм – прикмета всього живого. І як усе живе, усе справжнє, він суворий, як оранка і жнива. Він гострий, як меч. Згадаймо Христове: «Не мир; а меч...».

Але візьмімо ці слова Христа в ширшому контексті:

«Хто ж Мене відцурається перед людьми, того і Я відцураюся перед Небесним Отцем Моїм».

«Не думайте, що Я прийшов, щоб мир на землю принести. Я не мир принести прийшов, а меча».

«Хто більше, як Мене, любить батька чи матір, той Мене не достойний».

Тобто, ви можете любити, кого хочете, і лагодити, з ким хочете, тільки не вдавайте при цьому, що приймаєте науку Христову...

Але читайте далі, який там суворий холод послідовної правди...

І то не тільки десятий розділ Євангелії від Матея – то дух усієї Євангелії.

В нашому поколінні виробився поверхово-атеїстичний погляд на євангельську мораль, як на захололу манну кашку [...]

Нема нічого фальшивішого і більш протилежного істині за таку примітивізацію християнського морального максималізму.

І простіте, і не осудіте, і примирітесь – усе це поняття євангельські, тільки ж у глибинному значенні.

Примирення як ще і ще одна спроба порозуміння – так. Прощення як відмова від помсти – так.

Але за все, що ти подумав у серці своїм, сказав чи зробив – за все відповідатимеш.

І навіть за те, чого ти не зробив, хоча міг і мусив би зробити, та злякався, відсторонився, умив руки. За тобою невідступно йтиме ім'я співучасника – Пилата...

У тому й сила тієї науки, що живить нашу культуру і наше духове життя дві тисячі років, що вона провітлює людину наскрізь. Вона вимагає: «Що кажу Я вам потемки – говоріть те при світлі». А зате обіцяє: «Стукайте – і відчинять вам, шукайте – і знайдете...».

Тільки шукайте всіма силами душі і всіма помислами.

Тією мораллю живилися персонажі наших книг і наших легенд, які ми любимо.

Людина ХХ століття заокруглилася в половинчастості. Вона ніби все знає, носить у собі приховану правду і губить ціну тієї правди. Милосердям називає обачні кроки, щоб не назвати злодія просто злодієм, щоб не назвати по імені і прилюдно лже-свідка. А сама так мало робить з мотивів милосердя для ближнього

свого, так мало офірує для нього...

Половинчаста мораль облудна. Коли нема чистих, то нечисть узаконюється. Напівправда не признається, що вона напівбрехня. Напівлюбов думає, що вона не є байдужістю. А солодкі слова про свій дім і свій край самоусвідомлюються людиною як патріотизм.

Тому у нас ходять у патріотах нерідко ті ж самі люди, що приймали і звеличували ту владу, до якої фігурально звертався Симоненко:

Де зараз ви,

кати мого народу?

А ті кати й досі там, де криловський кіт Васька...

Вони не відчувають навколо себе атмосфери моральної відповідальності. Напівмораль, етичний мінімалізм їх легалізує до такої міри, що їм і приховувати не доводиться свого минулого. Досить промовчати. Ба більше, – продовжувати свої неусвідомлені злочини, за які колись не тільки Тарас Бульба, а навіть його добросерда дружина не пустили б власного сина на поріг хати.

Християнська мораль вчить носити в собі пам'ять про свої гріхи, як важкий колючий міх, аж поки не висповідаєшся перед Богом і людьми та поки не спокутуєш їх своїм життям.

Ця мораль виробляє громадянське суспільство – коректне і вимогливе. Це суспільство фільтрує і розрізняє, відсікає і відкидає. Воно має свій самозахисний організм. Той організм складається з осіб і характерів.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

«Крути 1918» — фільм про свободу, мужність і кохання

Історичний екшн (режисер Олексій Шапарев) присвячений 100-річчю бою на залізничній станції Крути неподалік Ніжина, де 29 (за останніми дослідженнями істориків – 30-го) січня 1918 року українські вояки, переважно студенти університету Святого Володимира та юнкери із куреня Січових стрільців, не маючи військового досвіду, на чотири дні затримали наступ більшовиків на Київ, що дало змогу укласти українській делегації Брест-Литовський мир, який де-факто означав міжнародне визнання незалежної Української держави.

В бій, що тривав п'ять годин, проти чотиритисячної московської армії під командуванням Муравйова, вступили всього чотириста юнаків, подвиг яких ціле століття надихає на боротьбу за незалежну Українську державу. Він став надихаючим прикладом як для героїв ОУН-УПА, так і для героїв нашої сучасності.

Важливою для виховання свідомості української нації назвав стріч-

ку «Крути 1918» на презентації у столичному кінотеатрі «Оскар» віцепрем'єр-міністр України Павло Розенко: «Все українське суспільство має подивитися цей фільм. Ми повинні зрозуміти чому на початку ХХ століття не вдалося відстояти державність... Як і зятимити те, що без українського війська не може бути української держави!»

«Ця стрічка – не просто реконструкція героїчного бою, це історія, показана через кристал кохання, – наголосив міністр культури Євген Нищук. – Це легенда, яка може бути світовою. Хронологічно мав би спочатку з'явитися фільм про Крути, потім про Майдан, а потім вже про «кіборгів». Тема Майдану обов'язково має бути висвітлена в кіно. Звідки майданівці брали сміливість іти з дерев'яними щитами під кулі? Саме з тих часів...».

Учасники презентації провели паралелі між подіями тих років і сьогоднішніми. У 1918 році з боку Росії, що пішла кривавою навалюю на Україну, теж чинилася гібридна агресія. Для

прикладу, під Крутами воювало до півтори тисячі балтійських моряків, а більшовики казали, що в Україні йде громадянська війна.

Зйомки фільму стартували 8 вересня 2017 р. у Межигір'ї, де були відтворені французькі локації стрічки. А основні події стрічки розгорталися на Софійській площі, у Київській фортеці, на вулицях столиці та на Троєщині, де облаштували київський залізничний вокзал. Саму станцію Крути знімали у селі Сингаївка Черкаської області. У стрічці задіяно близько тисячі акторів, якими стали також волонтери та 150 бійців Національної гвардії, що взяли участь у масових сценах. Як зазначив автор ідеї та сценарист Костянтин Коновалов, ідея фільму з'явилася десять років тому і майже стільки ж писався, оживлявся сценарій, до нього додавалися все нові деталі.

Творці стрічки у своїй роботі спираліся на хроніку, спогади учасників тих подій, зокрема мемуари Аверкія Гончаренка, сотника армії УНР. Головні ролі у стрічці зіграли Євген Ла-

мах, Надія Коверська, Андрій Федінчик, а міністр культури Євген Нищук знявся у ролі батька одного із вояків.

Половину бюджету стрічки «Крути 1918», за словами віцепрем'єр-міністра України, 26 мільйонів гривень, склала державна підтримка: «Такі фільми як «Крути 1918», «Кіборги», «Червоний» без державної підтримки б не вийшли. Державна підтримка кінематографу буде й надалі зростати. Ухвалюються нові закони, спрямовані на розвиток українського кіно. Отож цьогоріч на екрани вийде не менше 40 нових фільмів».

Наразі за місце у прокаті в осінні місяці 1918-го будуть змагатися шість нових фільмів. Стрічку «Крути 1918» в кінотеатрах покажуть 6 грудня – у День Збройних Сил України. Робота над фільмом, зйомки якого вже завершено, триває. Продюсер стрічки Андрій Корнієнко повідомив, що одночасно ведуться перемовини з міжнародними компаніями щодо прокату цього захоплюючого українського історичного екшну за кордоном. Інтерес до фільму є чималий.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

(Р)ЕВОЛЮЦІЯ МІТУ:**трансформація кобзарства у XIX-XXI століттях**

У 2018 році відзначається 100-ліття від створення Кобзарського хору – першого професійного мистецького колективу бандуристів в Україні. Саме з Кобзарського хору беруть витоки як Національна заслужена капела бандуристів України імени Г. Майбороди, так і Українська капела бандуристів Північної Америки ім. Тараса Шевченка – Ukrainian Bandurist Chorus. До Європейського року культурної спадщини в Україні та з нагоди 204-ї річниці з дня народження Пророка України Національний музей Тараса Шевченка представив міжінституційний освітньо-виставковий проєкт «(Р)ЕВОЛЮЦІЯ МІТУ: трансформація кобзарства у XIX-XXI століттях». У центрі уваги виставки – традиційний для української культури образ народного співця та його зміни в історичній ретроспективі. В експозиції представлено: живопис, графіку та скульптуру з колекції Національного музею Тараса Шевченка та Національного художнього музею України, унікальні світліни та концертні афіші з фондів Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України та Центрального державного архіву зарубіжної україніки, музичні інструменти з приватних колекцій, а також відеоматеріали.

На презентації виставки сучасні кобзарі й лірники показали різностильове виконання на кобзах та лірі Київської, Харківської та Львівської кобзарських шкіл, які тепер існують в Україні.

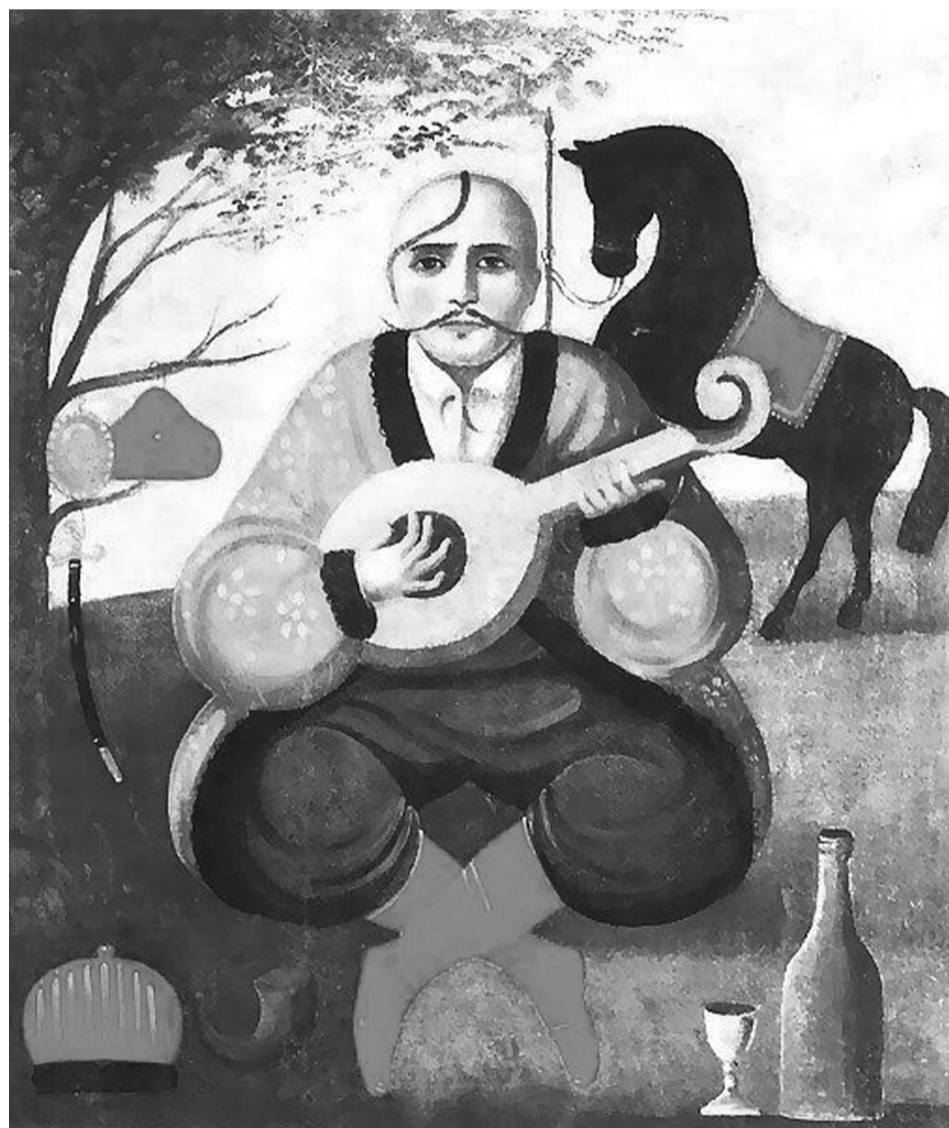
В рамках освітньо-виставкового проєкту протягом місяця відбувалися кураторські екскурсії, покази фільмів, концерти традиційних і сучасних виконавців, дитячі квести. Зокрема можна було подивитись стрічку «Хоробра 17» канадського режисера українського походження Ореста Сушка (Orest Sushko). Фільм глибоко емоційно оповідає про трагічну та тріумфальну історію 17-ти українських бандуристів, які були насильно вивезені до німецьких таборів примусової праці у 1942 році, пройшли через Другу світову війну і згодом опинились в еміграції.

Кураторами проєкту виступають молоді науковці-дослідники Вікторія Антоненко та Анастасія Аболешева. Головна мета виставки – показати шлях розвитку кобзарства упродовж XIX–XXI століть та виявити особливості (р)еволюції цього унікального для світової культури явища.

КОБЗАР-МЕДІАТОР

Першим мітом кобзаря, як народного співця, в українській традиції став образ Медіатора – сакрального посередника між Богом, Церквою та Людьми. Завдяки творами, які виконували кобзарі, зви-

чайні люди могли зрозуміти складні догмати християнського вчення, елементи церковних богослужінь та біблійні історії. Таким чином, кобзарі ставали своєрідними народними «пасторами». Традиційне українське співоцтво домодерних часів існувало у формі старцівства, де старець – людина з фізичними вадами, яка заробляє на життя лише співом. Старці-кобзарі поділялися на три категорії: 1) жебраки 2) кобзарі 3) стихівничі, котрі вели мандрівний спосіб життя. Вони мали власні об'єднання з чіткою органі-

зацією, системою навчання та кодексом поведінки. Християнська мораль лягла в основу їхньої філософії, репертуару і правил. Старці-кобзарі спілкувалися особливою, незрозумілою нікому, окрім них, мовою – лебійською, а також розробили свою систему ритуалів, зокрема для ініціації. Репертуар складався з релігійних, історичних та жартівливих пісень. Відомо, що кобзарі були дуже віруючими людьми й часто брали участь у богослужіннях, навіть кілька разів на рік збиралися на власний спільний молебень.

КОБЗАР-ТРАНСЛЯТОР

У XIX столітті на перший план виходить вже образ народного співця – транслятора історичної пам'яті. Так твориться новий міт кобзарства: міт особистості, яка зберігає інформацію про славне минуле та пере-

дає її нащадкам. Це було в річищі романтизму, що з'явився в Європі на початку XIX століття та приніс захоплення минулим і народною мистецькою творчістю. Історики та етнографи все частіше звертаються до вивчення творчості кобзарів, організують навіть цілі експедиції з дослідження їх репертуару. Одним із перших зачинателів творення нового міту про кобзаря-транслятора став Тарас Шевченко. У своєму однойменному творі він ставить в центр образ Перебенді – співця, який доносить до людей

За ініціативою Гната Хоткевича створюються перші українські професійні кобзарські школи. Під час Української національної революції 1917-1920 років вже на державному рівні виникають кобзарські організації, серед яких і Київська капела бандуристів.

Советська влада після знищення УНР прагне використати народних співців у рамках політики «українізації». Головним завданням її зусиль стає заміна ролі кобзарів – хранителів історичної пам'яті на професійних артистів, підконтрольних владі.

Так з'являються твори, які прославляють радянську владу. Проте навіть це не врятувало кобзарів від репресій тоталітарної системи: зібраних в 1934 році після Голодомору-геноциду 1932-33 рр. кобзарів зі всієї України на так званий «з'їзд» фізично знищують під Харковом – тодішньою столицею УРСР.

Українська ж еміграція продовжила започатковану Хоткевичем концепцію «кобзаря-артиста». В її середині виникло чимало кобзарських організацій, серед яких і професійні музичні установи. Кобзарство постає як повноцінна мистецька діяльність.

КОБЗАР-ЕКЛЕКТИК

На початку XXI століття в Україні новий міт кобзаря далі перебуває на шляху становлення. Діє міт кобзаря-артиста, а водночас чиняться спроби реконструкції традиційного кобзарства. Відбувається також переосмислення образу кобзаря та пристосування його творчості до сучасних мистецьких трендів.

Існують офіційні кобзарські об'єднання, як от Національна спілка кобзарів України, яка фінансово залежить від держави.

Представники ж Київського та Харківського кобзарських цехів, а також Львівського лірницького цеху намагаються відновити, реконструювати інструменти, музику та побут народних співців домодерної епохи – кобзарів-трансляторів історичної пам'яті. Їхній репертуар складають твори давньої української літератури (Тарас Компаніченко та гурт «Хорея козацька»), кобзарські пісні (Василь Нечепя, Тарас Силенко...) або стилізація сучасних творів під старовину.

Паралельно відбувається спроба переосмислення кобзарського міту. Сучасні гурти та виконавці – Шпилясті кобзарі, Георгій Матвій, Troye Zillia, Crossed Parallels, Pumpkin Tea Club, V&B Project, Krut, Валентин Лисенко та інші еклектично поєднують традиційні кобзарські пісні та мелодії з сучасними музичними тенденціями. Зокрема, це виконання старовинних кобзарських творів на сучасних інструментах або сучасних пісень на бандурі.

пам'ять про важливі історичні події – часи Козаччини, Коліївщини та Гайдамаччини... І це постає основою його творчості.

Після Шевченка виникає цілий рух із вивчення творчості кобзарів. Тож і самі кобзарі починають уважніше фахово вивчати історичні думи та пісні про козацтво.

Цей міт кобзаря побутував до 30-х років XX століття, в якому кобзарство було знищене репресивною системою советської влади.

КОБЗАР-АРТИСТ

На межі XIX-XX століть утверджується новий міт про народного співця – артиста. Кобзарі намагаються поєднати народні традиції з пошуком нових форм мистецького бачення. Кобзарі-модерністи акцентують увагу на мистецькому контексті творів.

Нова свідомість

Юрій ФОМЕНКО

«ПЕРЕСІЧЕНЬ», Вид-во «Навіки», Дніпро, Рубанівське, храм Св. Покрови, 2017

«Пересічень» Юрія Фоменка – це ніби своєрідний щоденник, живий літопис сучасної історії України. Це зустрічі з людьми і з подіями, в яких українці пізнають свою історію від найдавніших віків.

Автор перебуває на гребені хвилі духовних устремлень суспільства. В його оповідях і спостереженнях світиться нова свідомість української людини, яка відроджується у випробуваннях доби.

Р. Л.

Іван Іванович Мойсієнко – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри ботаніки Херсонського державного університету.

Віталій Петрович Коломійчук – кандидат біологічних наук, доцент, заступник директора ботанічного саду імені академіка О. В. Фоміна Київського Національного університету імені Тараса Шевченка.

СТЕПОВИКИ

Наддніпрянина. Дітлахи в ній – як місцеві вітри в цих степах, їх думки мають передбачувану логіку, їх мрії одночасно чисті і наївні, а нерозуміння того, що навколо них те, про що мріють в великих містах, викликає посмішку. Підсмажені на сонці, обвітрені, розмірені як течія степових річок, і запальні як літня гроза.

МАНДРИКІВКА

По берегах Дніпра, що не село, то сторінка, а то й дві в історії України. Мандриківка, сама назва говорить про серйозність цього населеного пункту і панства, котре в ній мешкає. Мав бесіду з молодим чоловіком вищезазначеного поселення, заснованого в незапам'ятні часи. Бесіда була настільки серйозна, наскільки вона могла бути також між двох людей з різницею в роках на чотири десятиліття. Модерновий пан з комп'ютером у сумці через плече закінчував рахувати перший десяток років. Повний планів на першу половину другого десятиліття, з цікавинкою розглядав мене як людину з минулого століття.

– Максиме, а ти знаєш, яке село нижче по Дніпру за Мандриківкою?

– Лоц-Кам'янка.

– Чув, що там раніше лоцмани жили.

– Так. Вони за південним мостом тримали відділення Нової пошти і возили плотами посилки в Запоріжжя.

– ...?!

В принципі правильно. Додати особливо нічого. Видно, що пан Максим володіє темою.

КОДЕМСЬКА ГОРА. НА КОДЕМСЬКІЙ ГОРІ ОСІНЬ

Шелестить вона на полях

СОНЯХИ ВІЙНИ

43-му ОМПБ «Патріот»

«Соняшники стояли німі і старі, наче їх, молодих, цього літа ніколи і не було. З води пахло кінями, і в їхніх конячих загуслих слідах де-не-де одинокою білою несміливою цяточкою доцвітав болотяний білець. Чорна роззорена земля лежала на спині і мовчала. Рябою латкою по ній скакала сорока, ніби комусь на згадку». (М.Вінграновський).

– Неси, Миколо, бронезилети.

– Скільки?
– Багато.
– З десяток?
– З десяток.
– Що ви надумали, командире?

– Косити сонях будемо.
– Ого...
– Сапери вранці поле про-
йшли?

– Так.
– Скажи сержантові, щоб хлопців на ту сторону поля з кулеметом послав. Хай пильнують.

– Почув. Пішов.

Сільські механізатори з острахом дивились на задумане військовими. Життя в сірій зоні бахмутських степів навчило їх багато запитань не ставити. Раніш вони молились за врожай, а тепер – за можливість зібрати його і не віддати. Вони поглядали то на командира, то на поле, то в сторону Горлівки, то на гору. З тої гори, як два віслюки, Микола з товаришем несли бронезилети. Командир стояв у роздумах.

– Як стелити бронезилети?

– А як гніздо. З-під коліс, Колю, летітиме, коли зло трапиться. З-під передніх...

– Господь з Вами.

– Побачимо.

– Помолімось.

– І помолімось. Хлопці з того краю поля є.

– Пішли.
– Забирай механізаторів. Нехай хлопці в чагарник вантажівку відгонять. Накошу бункер, тоді під'їдете до краю поля.

Понад очеретами Кодеми полем соняхів йшов комбайн. Вдивляючись мимо жатки, крізь шляпки соняха в землю, командир косив поле. Старанно «вистригав» навколо розірваних воронок сухі кошики соняхів. Косив, як косив раніш поля понад Звонецьким порогом Дніпра. Тільки й різниці – що нині бойова позиція за полем і автомат поряд.

Ось і перший бункер. Командир обняв кермо, заплющив очі і слухав металевий звук обертів шнека. В вантажівку сипався бахмутський врожай соняха 2014 року...

ВОЛОШКА КОНКИ

Поміж розкиданих рибалками сіток наш катер тримав курс на частинку недотопленого Великого Лугу. Там, попереду, були острови Великих Кучугур. Недотоплені острови – як недотоплена історія України. Десь тут під нами, укрите водою, дихає тисячами джерел місто Орду. Скільки ж під водами Дніпра затоплених міст, які перехоплювали естафету епох, зберігаючи життя! Тут жили люди завжди, аж до затоплення теренів водосховищем. Дніпро сховав історію до кращих часів.

Ось і один з островів. Очерети та рогоза берегами, під ногами пісок історії. Над головою високо в небі орлан-білохвіст... В тиші безмовно звучить скрип возів, крик верблюдів, іржання коней, голоси отар, молот коваля і мова людей. Підіймаюся і хожу по дюнах, як по сину-

соїді життя. Шлях – то є життя. Він може бути згори і під гору, десь по рівному, а десь з перешкодами. Який Бог шлях дав, такий і є. Головне, щоб на тому шляху стрічались добрі люди.

З чагарників по «синусоїді життя» назустріч помірним кроком рухаються три пани. Спершись на палицю, розглядаю їх. Поважні пани. Яка справа привела їх на острови? На рибалок не схожі. На простих туристів теж. І наче не археологи. Поки роздумував, панство підійшло, вітаючись, до мене.

– Доброго дня і Вам, добрі люди! Дививсь на Вас і вгадував, хто Ви.

– Ми ботаніки, – відповів наймолодший.

– Не вгадав я. А що Вас привело на острови?

Один з панів з повною серйозністю мовив: «На цих островах росте Волошка Конки, відноситься до роду Волошка родини Айстрові. Вона занесена до Європейського червоного списку...».

Пан говорив, а мій погляд на піщаному дюні знайшов квітку. Тої миті та квітка мені здалась найкрасивішою в світі! Це була квітка-королева піщаних дюнів – Волошка Конки.

Поміж розкиданих рибалками сіток наш катер тримав курс на мис Лиса Гора. За спиною були острови Кучугури з найкрасивішою квіткою – Волошкою Конки. Там на островах залишились три дуже фахові на ботаніці пани. Можливо, колись Дніпро відкрив сторінки історії. І читатимуть вголос ті сторінки Пороги Дніпрові.

Три пани, котрих я стрів на острові:

Ігор Юрійович Костіков – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри ботаніки Київського Національного університету імені Тараса Шевченка.

сухою бадилкою соняха і кукурудзи, очеретом по долині річки. Нічний туман краде той шелест, а ранком сонце знову відвойовує у туману шелест для бахмутського степу.

Півроку тому повертався травневої ночі з Чигирини. Практично покинуті села, ні єдиного вогника. На електричних опорах понад шляхом – гнізда лелек. Лелеки в них як вартові стоять, в кожному гнізді. З дворищ, що в заростях кленів і вишень, крик сичів. Про що вони тієї місячної ночі мені кричали? Хто ж знав, що про війну кричали...

Проста трудова людина влаштована так, що весь час шукає спокою у неспокійному світі. Не розуміючи, що люди, не подібні їй, живуть за рахунок колотнечі і сорому від того не мають. Ніякого сорому не мають. Ні Божих, ані людських законів у них.

Навколо Кодемської гори війна. Глина і пісковик, окопи, траншеї, бліндажі. Здається, упродовж тисяч років жодна війна не обійшла цю гору. Окопи громадянської, Другої світової і нинішні – ті ж самі, тільки підчищаєм і укріплюєм...

Над Кодемською горою посеред бахмутського степу ніч. Над бахмутським степом палять Чумацький шлях.

Темно-солом'яний, з зеленими гривами, степ восени.

НА КОДЕМСЬКІЙ ГОРІ ЗИМА

Заметіль. Вітер пересаджує через гору хмари снігу, розганяючи його в степу по ланах.

Сама природа намагається дати людям білий аркуш паперу для написання нової історії. Розумнішою від тої, що принесла в цей край «просвітительниця» Катерина з домашньою освітою і «просвітитель» Григорій, вигнаний з навчання за «нехождення в класи».

В селі давно кількість поминок стала більшою за кількість весіль і хрестин. Люди не хочуть писати нову історію життя і зло перекреслює білі аркуші коліями, змиває сніг холодним льодяним дощем. Освітлює небо спалахами, на котрі з темних вікон хат дивляться ікони як останній захист від біди. Зима в осені прийняла не тільки степ, а й війну.

Чорно-рудий з білими плямами зимовий степ навколо Кодемської гори.

НА КОДЕМСЬКІЙ ГОРІ ВЕСНА

Там, де стрічаються Кодема з Бахмуткою, весна. У тій весні лелеки будують гніздо. І як то вони так уміють збудувати, що вітру його не зірвати, і як то вони так знаходять місце, що блискавка в нього не влучає? От би так навчитись у них.

Під Кодемською горою два брати хлібороби вийшли в поле, між ліній оборони. Нема їм куди відступати із рідних ланів. Не забрати їм бахмутський степ десь в інше місце. Він тут і вони приречені бути тут. Вони солдати степу, потомки скіфів-орачів. Нема вже батька – укоротила вік йому війна. Стоять між двох ліній оборони, як розмінна монета

ПОДЯКА ДОБРОЧИНЦЯМ

Щиро дякуємо усім друзям та добродійцям, які ласкаво та щедро підтримали наш часопис, що уможливило вихід у світ цього та наступних чисел «Нашої віри».

Ваша велика допомога відновила надію на те, що часопис буде існувати та нестиме правдиве слово про життя українського суспільства у цьому часі, де ми є відповідальні за наше теперішнє і за майбутнє.

ВИСЛОВЛЮЄМО НАШУ ВЕЛИКУ ПОДЯКУ: Протопресвітеру Олексію Лимонченку, Галині Свічковській, Марті Переймі, Валентині Лимонченко, Степану Максим'юку, отцю Василю Пишному і парафіянам церкви Святої Покрови с. Рубанівське на Січеславщині, пану Антіну Коломійцю, Валентині Семеняк, пані Ларисі, пані Людмилі, Зиновії Філіпчук, Львівському музею Т. Шевченка, Борису Ткаченку, подружжю Рогожиних, Марії Сльозко.

у грі «покидьків-трансформерів».

Гуркотить ніч мінометними розривами. Спалахи під териконами – у відповідь спалахи на бахмутських горах. Аж раптом гуркіт й світло в небі – гро-

за. Затихли міномети – Весна говорить. Говорить дощем над весняним степом. Над сонячно-жовтим степом, укрітим диким льоном.

Жовто-зелений степ під синім небом навесні.

Церкви Святої Ірини і Святого Георгія XI ст. у Києві були зруйновані під час монголо-татарської навали.

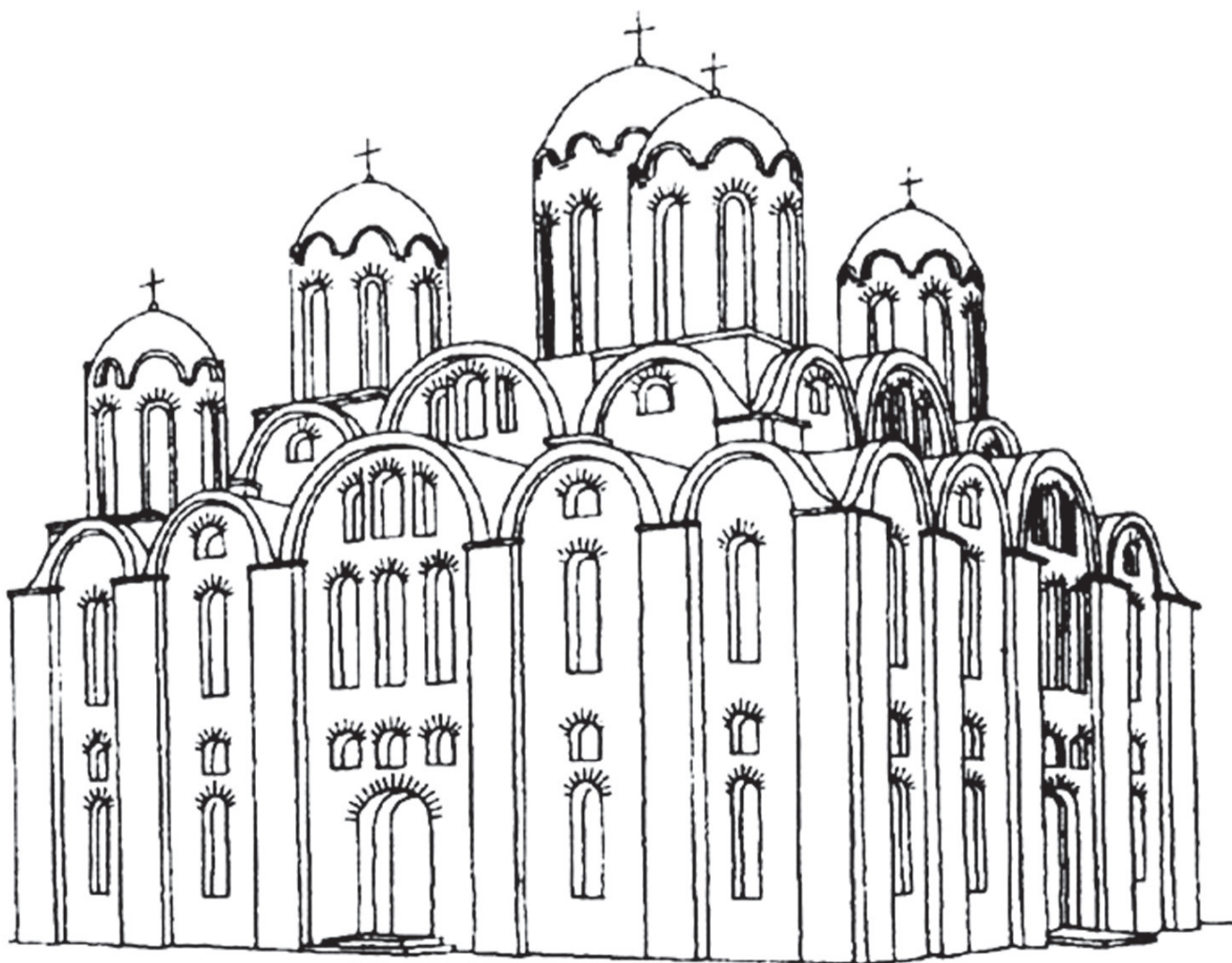
Розкопані рештки церкви Святої Ірини знайшлись тепер на проїжджій частині Володимирської вулиці.

Пора би вже було позначити фундаменти Ірининської та Георгіївської церков каменем на бруківці і поруч поставити макети їх первинного вигляду.

Сьогодні ми могли б милуватися півсотнею стародавніх пам'яток історії, серед яких мала би бути і церква Святої Ірини.

Малюнок Ірининської церкви. Реконструкція професора Юрія Асєєва.

*За розвідкою
Олександра Толпигіна.*

Тетяна МакКой, ш. Теннессі, США

«Обніміть ви, брати мої, найменшого брата»

«Сім'я вечера
коло хати...»

Закінчення. Початок на стор. 6.

Ці рядки з «Кобзаря» багато хто знає напам'ять («Садок вишневий коло хати», 1847). Шевченко-лірик у притаманній йому манері поетичного письма створив ідилію сімейної вечери – надворі, під зорями, яка, можливо, була й не в кожного з нас... Може тому, читаючи і перечитуючи, ніби переносимось у натружене гаряче літо українського села XIX століття і трішки заздимо тій нехитрій, присоленій потом вечері. У нас он суп з фрикадельками, хитромудрі тарталетки та гарячі розсипчасті тістечка з кулькою морозива зверху на десерт, а ми ностальгійно заздимо картоплі «в кожухах», политій олійкою, та спеченим у печі яблужкам? І оте «дочка вечерять подає...» рідко в якої жінки не будить у пам'яті щемкий відгомін власного напівдитинства-напівдівоцтва... І душевне сум'яття матері, якій соловейко не дає «научати», для нас, вже відколи не «весняних курчат», легко пояснимо...

Нинішні вчені вже давно обмізкували психологічний ефект обіду чи вечері за одним столом, дійшовши висновку, що без ній сім'я не є повноцінною. А тоді... Що знали наші батьки та діди тоді, коли й само слово «вчений» знав не кожен? Якими підсвідомими мотивами керувалися – втомлені від роботи, обтяжені важкими повоєнними думками, гнані нічними мареннями, породженими терором українського селянства, «голодівками» та війною?.. Мабуть, таки не голод та втома заганяли за стіл, а щира потреба відчути теплий хліб і лікоть поруч. У Шевченка про це мовлено просто, але з якою тугою за сімейним теплом: «Якби з ким сісти хліба з'їсти, промовить слово...» (1860). Врешті, це те, що й Господь наш заповідав своїм апостолам на останній вечері перед стратою: «Любіть одне одного...»

Однак у покоління, що дивом видерлися з пазурів Голоду, ще довго керував цим інстинкт: насамперед нагодувати своїх дітей, а все інше потім! Моя мама, у якої під косяку

страшних 1930-их загинули батько з матір'ю та братик Мишко, будь-якою ціною відганяла навіть тінь недоїдання в своїй оселі. Це в ній сиділо, мов «Отче наш»... мов клятва самій собі... і страх... Страх перед Голодом, який пустив її по світу сиротою. Зайвої спідниці не зносила на віку, але на свято хата в нас пахла випічкою, а в будні шматок хліба, намочений молоком або, на гірший випадок, водою й притрушений цукром, завжди був під рукою. Йдучи зі школи, завертали до олійниці на розі Переяславської та нинішньої Незалежності в Яготині на Київщині, де добрий чоловік на прізвище Бербен частував нас макухою (спресована маса, що залишається від соняшникового насіння після того, як вичавлюється з нього олія). Печений гарбуз або цукровий буряк, картопля «в мундирах» (вірніше, «в мундерах») були звичайними стравами на столі, доки батьки будувалися... А будувалися доти, доки ми «вибилися в пир'ячко».

І все ж таки за зернину в дзьобі ніколи не билися. Висока духовність, якою аж світилася паляниця на столі, якось непомітно проникала в нас, а застілля ставало одним із тих моментів, коли не тільки голод – душа втамовувалася. Мирилися за столом і присягалися одна одній у вічній дружбі; ганяючись ложкою за картоплиною в ющі, мріяли про краще життя; сміялися над батьковими жартами й мало не плакали над маминими спогадами... Вечера на спориші у дворі перетворювалася на дійство, святість якого, однак, тонула в квапливості: всім хотілося чимшвидше втамувати апетит та скинути з плечей втому. Старшенька Віра наріє, було, молоді картоплі, менша Люба обшкробає її ножом і поміє, а в мамі вже готовий був примус чи керогаз (о, незабутня «кухонна техніка» 1960-их!) з киплячою водою, нашатковане сало і малосольні огірки в мисці. Ми з Валею (менші), надравши яєць у курнику мамі на яешню, в поті чола мучимося над хлібиною, яку треба накраяти так, як наша мама: щоб ані крихта не впала зі столу...

Кому з тих поколінь не знайома ця картинка з чорно-білого кіно, що зветься «повоєнне радянське дитинство»?! Хоч як би там було, а вона

гуртувала нас, вчила цінувати крихту хліба, знайомила з батьком, який не тільки пускав у діло фронтову звичку «командувати» (як не вичистить кролячі клітки, так наносити води з Супою чи піднести цеглу від купи ближче до воріт, де він – муляр, тесля і архітектор в одній особі – будував саме погріб). Він і розповідав нам багато що з місцевої історії, про війну, свій рід та людей, серед яких ми жили. В тих розмовах якось сам собою виринав із сивизни віків молодий Шевченко, а з ним – і яготинські князі Репніни, що опікувалися ним. Слухали ми не раз батьків спогад про відвідини ще не розваленої (1936) Троїцької церкви на Спаса, про свячені яблука з бабусі Парасчиної кошовки, що аж пахли нам завдяки батьковому таланту оповідника (пізніше я їх «впізнавала» на полотнах Катрі Білокур). І ніби оживала перед нами робоча атмосфера цегельні на Підварках, на якій тато працював і де згодом знайдуть у глинищі останки розстріляних окупантами восени 1941-го «наших». Який, виявляється, багатющий духовно-пізнавальний світ може відкритися за мискою паруючої картоплі, в отому передзвоні гнутих алюмінієвих ложок, що стукаються одна об одну в своїй довічній святій місії – єднати людей, а не робити ворогами!..

Нинішня ж сім'я (як у Штатах, так і в Україні) часто нехтує цим. Усе рідше вона збирається за одним столом, де не тільки хліб-сіль має єднати, а й оте поетове «чуття єдиної родини» – безцінне за будь-яких соціальних девальвацій. У Штатах хоч «день обіду» чи «день вечері» влаштовують, приурочуючи їх до тієї чи іншої кампанії, і зокрема боротьби з наркозалежністю. Не менш наболілою є й проблема нездорового захоплення Інтернетом та його інструментарієм (в Україні, що запопадливо прогинається перед «модю» на англійську мову, вживають інше слово – «гаджетс») серед молодих поколінь. Нашвидкуруч поснідавши, сім'я розбігається по школах та роботах, десь там підобідають, а повернувшись додому, кожен пірнає в свою власну «шкаралупу»: у бухгалтера-чоловіка звіт – не підступайтеся до нього... син звично зависає на смартфоні, встромивши ліву руку в пакунок з чипсами... донька,

сяк-так попоравши свого чотириноного приятеля та прихопивши сендвіча, спішить до комп'ютера, щоб поринути в кількагодинну інтернетну дискусію щодо українських безпритульних собак – злих, голодних, невакцинованих і страчених живодерами... Знайома картина, чи не так? У кожній родині своя ситуація, але зводиться вона неодмінно до того, що стіл у світлиці чи кухні часто пустує, безмовно волаючи до магнітної іконки з Богоматір'ю на холодильнику: чому?... чому про мене згадують тільки на свято?!

Авжеж... Не тільки про стіл, а й про церкву дехто згадує тільки на Різдво чи Великдень, виправдовуючись тотальною зайнятістю. Хоча, якщо глибше поритися в філософії буденних речей, нічого важливішого від родинних зв'язків та християнських уз і не знайдеш. Ми, дорослі, ростимо дітей та онуків – тих, кому перейдуть наші моральні цінності, робочі навички та здібності, відчуття персональної причетності до навколишнього світу... Хіба мало, щоб уболівати не так за пусті шлуки, як за пусті душі? Адже фразу «Ми популярніші від самого Ісуса» породив не Джон Леннон з легендарної рок-групи 1960-х Beatles, а те коло, в якому формувалася його складна персоналія, і в першу чергу – батьки, які десь, у чомусь прогавили свого «Джоника». Це – один бік медалі. А другий: шанувальники його таланту й по сьогодні шаліють від акордів, породжених, по суті, бездуховною, але технічно вдалою звуковою композицією. І це мусить турбувати дорослих, під крилом у яких ростуть діти. Бо не мною придумана вічна істина: акорд тоді стає акордом, коли в ньому звучить чистота – і технічна, і моральна.

Для цього не треба багато. Талант і Совість. Коли мені чогось наче не вистачає для розуміння якогось моменту в цьому вічному двобої, я звертаюся до «Кобзаря», зокрема до тих поем та віршів, що увійшли в душу з молоком, як мовиться, матері. А воно, молоко, п'ється не з відра десь у сараї, а з чистого – аж дзвінкого – кухлика за столом, вкритим хай і вилущеною на згинах, але рідною клейонкою...

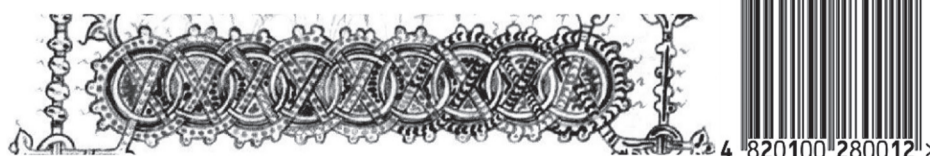
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
ГАЗЕТУ

У будь-якому поштовому відділенні можна передплатити газету «Наша віра» з кожного наступного місяця, індекс **61671**.

Вартість передплати газети на 1 місяць – 4.80 грн., на 3 місяці – 14.40 грн., на 6 місяців – 28.80 грн., на 12 місяців – 57.60 грн.

Шукайте у «Каталозі видань України» 56 сторінку.

Передплатіть газету собі та подаруйте передплату друзям.

Засновник
і видавець –
колектив
Редакції газети

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Раїса ЛИША

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Раїса ЛИША, Олександр ТКАЧУК,
Олесь ШЕВЧЕНКО, Василь ОВСІЄНКО, Юрій ВІВТАШ,
о. Іван РИБАРУК, Олександр СУГОНЯКО, Тарас ЧОРНОКОЖА.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Ольга КАВУН
Комп'ютерна робота: Ірини ОЛІХ

Зайти: вул. Межигірська, 21, 04071

Для листів: Редакція газети «Наша віра», прізвище й ім'я одержувача,
а/с 283, Головошта, м.Київ, 01001, Україна – Ukraine.
E-mail: nashavira@ukr.net; <http://www.nashavira.ukrlife.org>

Телефон-факс: 425-68-06

Наш розрахунковий рахунок: 26002300175421, МФО 322669 в ОЩАДБАНКУ
Ідентиф. код №22893760

Підписано до друку 2 травня 2018 р.